

Nr 135.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av mark från vissa kronoegendomar m. m.; given Stockholms slott den 11 februari 1938.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt under punkterna 1:o—18:o.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

A. Pehrsson-Bramstorp.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 februari 1938.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, anholder att få underställa Kungl. Maj:ts prövning vissa ärenden angående försäljning av mark från kronoegendomar m. m., vilka ärenden synts böra föranleda framställning till riksdagen, samt anför härom följande.

1:o.

Eneby nr 1 och 2 i Stockholms län.

Kronoegendomen 1 mantal Eneby nr 1 litt. Cb och nr 2 litt. Ca i Estuna socken av Stockholms län är genom domänstyrelsens den 21 juli 1916 utfärdade kontrakt utarrenderad för tiden den 14 mars 1918—den 14 mars 1938 mot en årlig avgäld av 1,600 kronor.

Uppskattning har hållits å egendomen under år 1936. Av det vid förrättningen förda protokollet med tillhörande handlingar, däribland en över egendomen år 1914 av distriktslantmätaren C. A. Rydberg upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, förlagd i ett skifte intill allmänna landsvägen Estuna—Roslagsbro, är belägen 11 kilometer från Norrtälje och innehåller en areal av 94.2120 hektar, därav 54.5000 hektar tomt och åker, 3.2500 hektar äng, 31.5700 hektar utmark och 1.3340 hektar impediment, vartill komma 3.5580 hektar samfälld mark, utgörande vägar, källa, grus och slätter.

Åkern består till något mer än hälften av lermylla. Återstoden av åkern utgöres av dyjord, delvis av dålig beskaffenhet. Ången ligger spridd och har lågt värde. Betesmarken är delvis renhuggen; betesanläggningen är dock icke genomförd. Skogsmarken är av medelgod beskaffenhet. Å egendomen finnas inga torp eller lägenheter. Egendomen är delaktig i dels Ekasjöns sänkningsföretag och dels Kodöden—Norasjöns dikningsförening. För Ekasjöns sänkningsföretag utgår för närvarande ingen uttaxering. Den årliga annuiteten för dikningsföreningen utgår med 93 kronor 67 öre.

Kronans å egendomen befintliga hus äro i knappt medelgott eller dåligt stånd. Avsevärda om- och nybyggnadsarbeten erfordras. Sålunda behöva en arbetarbostad med uthus ävensom vagnbod, mjölkrum och redskapsbod nybyggas, varjämte ladugård och stall behöva förstärkas och nyinredas.

Egendomen har ett taxeringsvärde av 42,300 kronor, varav 39,300 kronor för jordbruket och 3,000 kronor för skogen.

Uppskattningsnämnden har uttalat, att det vore ekonomiskt fördelaktigast att avyttra egendomen. Denna har av nämnden åsatts ett saluvärde av 49,700 kronor, i vilket värde ingår av jägmästaren till 16,750 kronor uppskattat värde för skog och skogsmark. Värderingen har verkställts under förutsättning, att egendomen försäljes i förefintligt skick. Köparen skulle anses pliktig att övertaga egendomens betalningsskyldighet för upptagna lån i och för utförandet av Ekasjöns sänkningsföretag och Kodöden—Norasjöns dikningsföretag, varjämte köparen skulle förpliktas att gentemot omförmålta företag ansvara för egendomen åliggande underhåll. Hembud å egendomen borde tillerkännas egendomens nuvarande arrendator, Sven Harald Andersson, som innehaft arrendet ifrån år 1925 och väl handhaft egendomens skötsel.

Andersson har förklarat sig vilja förvärva egendomen för en köpeskilling av 40,000 kronor.

Överjägmästaren, som förklarat intet som helst skäl föreligga för egendomens bibehållande i kronans ägo, har förordat en reducering av värdet å skog och skogsmark från 16,750 till 14,870 kronor, varigenom egendomens saluvärde skulle kunna sänkas till 47,800 kronor.

Domänstyrelsen har med skrivelse den 14 december 1937 överlämnat ärendet till Kungl. Maj:t samt därvid anfört följande.

På grund av de kostsamma byggnadsarbeten, som vid egendomens förnyade utarrendering vore ofrånkomliga och varigenom någon nettoavkastning av egendomen under mer än hälften av den kommande arrendeperioden icke vore att påräkna, ansåge även styrelsen det vara mest förmånligt att försälja egendomen. Då ett saluvärde av 40,000 kronor syntes kunna godtagas, ansåge sig styrelsen böra förordad egendomens försäljning till nämnda värde med hembuds rätt för arrendatorn Andersson.

Jag ansluter mig till domänstyrelsens försäljningsförslag. Med hänsyn till den nu utgående arrendeavgäldens storlek torde riksdagens medgivande till försäljningen vara erforderligt. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, Departement-
chefen.

att den i Estuna socken av Stockholms län belägna kronoegendomen Eneby nr 1 litt. Cb och nr 2 litt. Ca om tillsammans 1 mantal må med ett saluvärde av 40,000 kronor försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med hembuds rätt enligt 9 § i förordningen för arrendatorn Sven Harald Andersson och under villkor i övrigt, att egendomen försäljes med tillträdes rätt för köpare räknat från den 14 mars 1938, att egendomen försäljes i det skick, vari den vid tillträdet befinner sig, att endast kronan tillhöriga hus och anläggningar ingå i försäljningen, att köpare av egendomen skall vara skyldig dels att övertaga egendomens betalningsansvarighet för de för Ekasjöns sänkningsföretag samt Kodöden—Norasjöns dikningsföretag upptagna lånen ävensom gentemot nämnda företag ansvara för egendomen åliggande underhåll, dels ock, därest kronan nödgas till egendomens arrendator utgiva ersättning för av denne å egendomen verkställd höstplöjning, sädesberedning och frösådd, att gottgöra kronan vad kronan i berörda hänseende erlagt, att, därest arrendatorn Andersson förvärvar egendomen, samtliga mellan honom och kronan förefintliga, på arrendekontraktet grundade rättsanspråk med undantag av eventuella anspråk på oguldna arrendeavgälder och skatter skola i och genom försäljningen anses vara reglerade, samt att innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava ledningarna kvarstående och nyttja desamma utan rätt för köpare till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur.

2:o.

Kragsta nr 1 och 2 i Stockholms län.

Kronoegendomen 2 mantal Kragsta nr 1 och 2 i Vassunda socken av Stockholms län är för tiden den 14 mars 1933—den 14 mars 1938 utarrenderad till E. Larsson mot en årlig avgäld av 1,550 kronor. Tidigare har egendomen för tiden den 14 mars 1931—den 14 mars 1933 varit utarrenderad till Larsson. Vederbörlig uppskattningsförrättning har under år 1936 hållits å

egendomen. Av det över förrättningen förda protokollet med tillhörande handlingar, däribland av distriktslantmätaren O. Bagger-Jørgensen år 1915 över egendomen upprättade kartor med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen vid allmänna landsvägen Uppsala—Stockholm på ett avstånd av cirka 24 kilometer från Uppsala och 7 kilometer från Knivsta, har en areal av 120.036 hektar, varav 58.567 hektar tomt och åker, 16.844 hektar äng samt 44.625 hektar odlings- och utmark.

Åkerjorden är uppdelad i fyra skiften: hemskiftet om cirka 22 hektar, Kärrängsskiftet om cirka 12 hektar, Brohagsskiftet om cirka 2 hektar och Brabergsskiftet om cirka 10 hektar. Kärrängsskiftet består av rödjord och de övriga skiftena av lermylla, vilken i Brohagsskiftet är av lösare beskaffenhet.

Av kronans byggnader å egendomen äro ett mindre boningshus och ekonomibyggnaderna undermåliga samt stall- och ladugårdsbyggnad fallfärdiga. Egendomen är delaktig i Ärlinghundra häradsallmänning samt i Kragsta bys samfällda mark, bestående av vägar och kanaler. Egendomen tillgodokom utdelning år 1935 med 30 kronor från häradsallmänningen. Egendomens taxeringsvärde utgör 40,000 kronor, varav 39,200 kronor jordbruksvärde och 800 kronor skogsvärde. Egendomen besväras av lån för Kölingens sänkningsföretag. Den årliga annuiteten härav utgör för åren 1921—1945 192 kronor 74 öre och för år 1946 175 kronor 29 öre, vartill komma årliga underhållskostnader å cirka 30 kronor.

Uppskattningsnämnden har förklarat, att egendomen finge anses såsom en dålig jordbruksgård med synnerligen olämpligt arronderad åker. Avståndet från huvudgården till Brabergs- och Kärrängsskiftena vore avsevärt samt fördyrade och försvårade brukningen av dessa skiften. På grund av att åkern låge i tre större skiften hade uppskattningsnämnden verkställt undersökning, huruvida genom uppdelning av egendomens åkerjord skulle kunna tillskapas egnahemslägenheter. Nämnden hade emellertid kommit till den uppfattningen, att ifrågavarande åkerjord vore av allt för svag beskaffenhet för att utgöra underlag för egnahemsbebyggelse. Nämnden ansåge, att egendomen borde försäljas i en lott med hembuds rätt för nuvarande arrendatorn, E. Larsson, som väl hävdade egendomen och dessutom nedlagt kostnader å förbättring av jordbruket samt upptagande av brunn å egendomen. Egendomen saluvärderades av nämnden till 32,650 kronor, varav 7,700 kronor för utmark med växande skog och 500 kronor för delaktighet i häradsallmänning. Någon anledning att förbehålla kronan återköpsrätt eller meddela föreskrifter angående egendomens användning ansåge nämnden icke förefinnas.

Slutligen har uppskattningsnämnden meddelat, att arrendatorn Larsson förklarat sig villig att köpa egendomen till pris, motsvarande det åsatta saluvärdet.

Överjägmästaren har förklarat, att ur skogssynpunkt ingen anledning finnes att bibehålla egendomen i kronans ägo. Därjämte har överjägmästaren uttalat, att han ansåge det av nämnden uppskattade saluvärdet skäligt med hänsyn till de byggnadskostnader, som omedelbart komme att drabba köparen.

Med skrivelse den 12 maj 1937 har domänstyrelsen överlämnat ärendet till Kungl. Maj:t och därvid anfört, att det med hänsyn till vad uppskattningsnämnden anfört syntes lämpligt, att egendomen försåldes i en lott i befintligt skick. Mot det åsatta saluvärdet hade styrelsen icke något att erinra.

I likhet med uppskattningsnämnden ansåge styrelsen, att försäljning borde ske till arrendatorn Larsson. Då denne, som icke innehaft arrendet under längre tid än från den 14 mars 1931, icke vore hembudsberättigad, borde riksdagens medgivande till försäljningen utverkas.

Med biträdande av domänstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. ^{Departement-} ~~chefen.~~ Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen 2 mantal Kragsta nr 1 och 2 i Vassunda socken av Stockholms län må försäljas till arrendatorn E. Larsson för en köpeskillning av 32,650 kronor, under villkor i övrigt, att egendomen försäljes med tillträdesrätt, räknat från den 14 mars 1938, att egendomen försäljes i det skick, vari den vid tillträdet befinner sig, att endast kronan tillhöriga hus och anläggningar ingå i försäljningen, att innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava ledningarna kvarstående å egendomen samt att nyttja desamma utan rätt för köpare till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur, att, därest arrendator Larsson kommer att förvärva egendomen, samtliga emellan honom och kronan förefintliga, på arrendekontraktet grundade rättsanspråk, med undantag av tilläventyrs oguldna arrendeavgälder och skatter, i och genom köpet skola anses vara reglerade, att ansvaret för det för Kölingens sänkningsföretag upptagna lånet, i vad det besvärar kronoegendomen, samt underhålls- och andra kostnader beträffande företaget, i den mån de belöpa å egendomen, skola åvila köparen, att köpeskillningen för egendomen gäldas på sätt i 21 § och 22 § A förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. stadgas, samt att i övrigt vid försäljningen bestämmelserna i nämnda förordning i tillämpliga delar skola lända till efterrättelse.

3:o.

Mora kungsäng i Stockholms län.

Lotterna nr 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 och 21 av kronoegendomen Mora kungsäng i Lagga socken av Stockholms län äro av domänstyrelsen till den 14 mars 1938 utarrenderade till respektive Rudolf Gustafsson, Karl Gösta Karlsson, J. A. Höglund, G. W. Lindgren, J. G. Eriksson, J. B. Pettersson, C. W. Wård och Vilhelmina Lundén mot arrendeavgälder av respektive 145,

100, 95, 105, 95, 95, 100 och 105 kronor. Vederbörlig uppskattningsförrättning har hållits å egendomen under år 1935. Genom den 25 mars 1937 fastställda avstyckningsförrättningar har av förenämnda lotter bildats fastigheterna Mora 1²—1⁹. Av det vid uppskattningsförrättningen förda protokollet med tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Louis Vasseur åren 1936—1937 öfver ett område å fastigheten Mora 1¹ upprättad karta, inhämtas bland annat följande.

Kronoegendomen Mora kungsäng är uppdelad i 21 arrendelotter, nr 1—21, samt belägen mellan Fundboån och allmänna landsvägen Uppsala—Rimbo på ett avstånd av 12 kilometer från Uppsala.

Hela egendomens areal utgör 74.749 hektar, varav 72.727 hektar åker, 0.593 hektar äng, 0.06 hektar avrösningsjord och 1.369 hektar impediment. Härav belöper å lotten nr 14 (Mora 1²) 4.6425 hektar, varav 4.5185 hektar åker, 0.098 hektar äng och 0.026 hektar avrösningsjord, å lotten nr 15 (1³) 3.113 hektar, varav 3.075 hektar åker, 0.02 hektar äng och 0.018 hektar avrösningsjord, å lotten nr 16 (1⁴) 3.072 hektar, varav 3.022 hektar åker, 0.034 hektar äng och 0.016 hektar avrösningsjord, å lotten nr 17 (1⁵) 3.1435 hektar, varav 3.1075 hektar åker, 0.018 hektar äng och 0.018 hektar avrösningsjord, å lotten nr 18 (1⁶) 3.02 hektar, varav 2.97 hektar åker, 0.032 hektar äng och 0.018 hektar avrösningsjord, å lotten nr 19 (1⁷) 2.954 hektar, varav 2.92 hektar åker, 0.014 hektar äng och 0.02 hektar avrösningsjord, å lotten nr 20 (1⁸) 3.092 hektar, varav 3.01 hektar åker, 0.044 hektar äng och 0.038 hektar avrösningsjord, samt å lotten nr 21 (1⁹) 3.073 hektar, varav 3.001 hektar åker, 0.052 hektar äng och 0.02 hektar avrösningsjord.

Åkern består till större delen av mullblandad lättlera på lerbotten och till en mindre del av s. k. rödjord. Å egendomen finnas inga kronan tillhöriga byggnader. Å lotterna nr 14—21 finnas däremot vederbörande arrendatorer tillhöriga lador. Egendomen har icke del i samfällighet.

Uppskattningsnämnden har anfört, att nämnden ursprungligen ansett lämpligt att egendomen skulle i dess helhet försäljas men att nämnden sedermera, med anledning av en från riksantikvarien inkommen skrivelse, ändrat sin uppfattning därhän, att lotterna nr 1—13 borde bibehållas i kronans ägo. Lotterna nr 14—21 kunde däremot utan olägenhet var för sig försäljas. Någon anledning att vid försäljningen förbehålla kronan återköpsrätt eller nyttjanderätt i visst avseende eller meddela föreskrift angående viss användning av försäljningslotterna har nämnden icke ansett föreligga.

Nämnden har åsatt de till försäljning föreslagna lotterna följande saluvärden, nämligen nr 14 (1²) 3,500 kronor, nr 15 (1³) 2,600 kronor, nr 16 (1⁴) 2,450 kronor, nr 17 (1⁵) 2,760 kronor, nr 18 (1⁶) 2,420 kronor, nr 19 (1⁷) 2,470 kronor, nr 20 (1⁸) 2,620 kronor och nr 21 (1⁹) 2,640 kronor. Dessa lotter hade innehafts, lotten nr 14 av Rudolf Gustafsson sedan den 14 mars 1924, lotten nr 15 av Karl Gösta Karlsson sedan den 14 mars 1930 och dessförinnan av hans fader sedan den 14 mars 1920, lotten nr 16 av J. A. Höglund sedan den 14 mars 1917, lotten nr 17 av G. W. Lindgren sedan den 14 mars 1921, lotten nr 18 av J. G. Eriksson sedan den 14 mars 1923, lotten nr 19 av J. B. Pettersson sedan den 14 mars 1917, lotten nr 20 av C. W. Wård sedan den 14 mars 1917 och lotten nr 21 av Vilhelmina Lundén sedan den 14 mars 1923. Nämnden, som upplyst, att lotterna väl hävdats av innehavarna av desamma, har föreslagit, att lotterna vid försäljning hembjödtes vederbörande innehavare.

Var och en av nämnda arrendatorer har skriftligen förklarat, att han vore villig att till pris motsvarande åsatt saluvärde köpa respektive lott och dessutom bestrida erforderliga lantmäterikostnader.

Med skrivelse den 30 april 1937 har *domänstyrelsen* överlämnat ärendet till Kungl. Maj:t samt därvid anfört följande.

Styrelsen hade icke något att erinra mot försäljning av lotterna nr 14—21. Då emellertid försäljningslotterna, med undantag av lotten nr 17, vid avstyckning tilldelats något mera mark än som vid saluvärderingen av desamma beräknats, borde saluvärdena höjas med 200 kronor för lotten nr 14, 50 kronor för lotten nr 15, 170 kronor för lotten nr 16, 150 kronor för lotten nr 18, 40 kronor för lotten nr 19, 85 kronor för lotten nr 20 och 50 kronor för lotten nr 21. Till dessa saluvärden borde också läggas avstyckningskostnaderna, 29 kronor 24 öre för varje lott. Lotterna nr 15—21 torde kunna försälas till vederbörande innehavare med stöd av det Kungl. Maj:t i riksdagens skrivelse den 9 mars 1932 (nr 76) lämnade särskilda bemyndigandet. Lotten nr 14 torde däremot icke kunna försälas till Gustafsson utan riksdagens medgivande.

Jag har icke något att erinra mot domänstyrelsens förslag till försäljning av ägolorterna nr 14—21. För att undvika uppdelning av ärendet förordar jag, att ärendet i dess helhet underställes riksdagen. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

*Departements-
chefen.*

att följande å en av distriktslantmätaren Louis Vasseur åren 1936/1937 över ett område å fastigheten Mora 1¹ i Lagga socken av Stockholms län upprättad karta angivna lotter må försälas, nämligen

nr 14 (Mora 1²) med ett saluvärde av 3,730 kronor, därav 29 kronor 24 öre motsvara avstyckningskostnader, till Rudolf Gustafsson;

nr 15 (Mora 1³) med ett saluvärde av 2,680 kronor, därav 29 kronor 24 öre motsvara avstyckningskostnader, till Karl Gösta Karlsson,

nr 16 (Mora 1⁴) med ett saluvärde av 2,650 kronor, därav 29 kronor 24 öre motsvara avstyckningskostnader, till J. A. Höglund,

nr 17 (Mora 1⁵) med ett saluvärde av 2,790 kronor, därav 29 kronor 24 öre motsvara avstyckningskostnader, till G. W. Lindgren,

nr 18 (Mora 1⁶) med ett saluvärde av 2,600 kronor, därav 29 kronor 24 öre motsvara avstyckningskostnader, till J. G. Eriksson,

nr 19 (Mora 1⁷) med ett saluvärde av 2,540 kronor, därav 29 kronor 24 öre motsvara avstyckningskostnader, till J. B. Pettersson,

nr 20 (Mora 1⁸) med ett saluvärde av 2,735 kronor, därav 29 kronor 24 öre motsvara avstyckningskostnader, till C. W. Wård, samt

nr 21 (Mora 1⁹) med ett saluvärde av 2,720 kronor, därav 29 kronor 24 öre motsvara avstyckningskostnader, till Vilhelmina Lundén;

allt under villkor i övrigt, att lotterna försäljas i befintligt skick för saluvärdena motsvarande köpeskillingar med tillträdesrätt för köpare räknat från den 14 mars 1938, att allenast kronan tillhöriga hus och anläggningar ingå i försäljningarna, att innehavare av över lotterna med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava ledningarna kvarstående å lotterna samt desamma nyttja utan rätt för köpare till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur, att varken kronan eller köparna i egenskap av arrendatörer av lotterna efter tillträdesdagen skola äga framställa ersättningsanspråk mot varandra på grund av arrendavtalen med undantag dock för tilläventyrs oguldna arrendavgälder och skatter för lotterna, att köpeskillingarna skola erläggas, beträffande lotterna nr 18, 19 och 20 kontant vid tillträdesdagen och beträffande övriga lotter jämlikt bestämmelserna i 21 § och 22 § A) i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., samt att i övrigt bestämmelserna i nämnda förordning skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

4:o.

Berga nr 3 Lillgård inom Linköpings stad.

Kronoegendomen $\frac{1}{8}$ mantal Berga nr 3 Lillgård inom Linköpings stad är förlagd i tre skiften, hemskiftet, andra skiftet samt Bytesjorden. Av dessa skiften äro hemskiftet och andra skiftet för tiden 14 mars 1929—14 mars 1939 utarrenderade mot en avgäld, som för närvarande årligen utgår med dels 12 hektoliter vete, 26 hektoliter havre och 70 kilogram smör, att lösas med penningar efter senast för länet fastställda pris enligt litt. A i markegångstaxan, dels därutöver 532 kronor 50 öre. Bytesjorden, som i areal innehåller 0.9410 hektar åker, ingår i arrendet av den jämväl inom staden belägna kronoegendomen Köpetorp nr 1. Sedan inom drätselkammaren i staden väckts fråga om att staden för att hindra olämplig bebyggelse borde förvärva egendomen Berga nr 3 Lillgård med undantag av skiftet Bytesjorden samt drätselkammaren hos domänstyrelsen hemställt om saluvärdering av egendomen med nyss angivna undantag, förrättade vederbörande uppskattningsnämnd den 17 oktober 1934 dylik värdering.

Från det vid förrättningen förda instrumentet jämte övriga ärendet rörande handlingar, däribland en av extra lantmätaren John Grenholm år 1919 över egendomen upprättad karta, antecknas bland annat följande.

Egendomens hemskifte, som motsvaras av stadsägoområdet nr 637, innehåller en areal av 12.7735 hektar, varav 10.6580 hektar åker, 0.2700 hektar äng, 1.3120 hektar avrösningsjord och 0.5335 hektar impediment.

Andra skiftet, vilket utgöres av stadsägoområdena nr:is 484 och 485, omfattar — efter försäljning år 1935 av fyra numera avstyckade områden — en areal av cirka 13 hektar, huvudsakligen avrösningsjord.

Åkerjorden, som är täckdikad, består av lera på dels ler- dels sandbotten. Kronans byggnader å egendomen äro i försvarligt skick. Egendomen är taxerad till 84,500 kronor, varav 60,000 kronor utgör tomtvärde. Telegrafstyrelsen har en kabelledning framdragen över egendomen.

Hemskiftet och andra skiftet hava av *uppskattningsnämnden* åsatts ett saluvärde av i runt tal 81,000 kronor, varav 4,640 kronor för växande skog.

Drätselkammaren i Linköping har emellertid, efter verkställd ekonomisk utredning, förklarat sig icke kunna tillstyrka inköp av egendomen för nämnda saluvärde, som av drätselkammaren ansåges alltför högt.

Domänintendenten har i infortrat yttrande den 30 april 1936 förordat försäljning av egendomen till staden även för pris understigande taxeringsvärdet. Domänintendenten har vidare framhållit, att, därest skiftena ånyo skulle utarrenderas, ny ladugård och ny bodbyggnad behövde uppföras för en kostnad av cirka 9,500 kronor.

Sedan vid förhandlingar mellan domänstyrelsen och Linköpings stad under hand överenskommits om ett försäljningspris för ifrågavarande egendom av 69,000 kronor, hava *stadsfullmäktige i nämnda stad* den 15 juni 1937 beslutat inköpa de två skiftena (hemskiftet och andra skiftet) för sagda pris.

Domänstyrelsen har med skrivelse den 17 september 1937 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anför, att taxeringsvärdet för egendomen år 1932 utgjort 25,000 kronor och att detsamma därefter höjts till 84,000 kronor, vilket sistnämnda värde måste anses högt. Med hänsyn till föreliggande förhållanden ansåge styrelsen sig kunna tillråda försäljning till det överenskomna priset av 69,000 kronor. Härför erfordrades riksdagens medverkan.

Jag har icke något att erinra mot domänstyrelsens försäljningsförslag och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *Departements-
chefen.*

att den inom Linköpings stads område belägna kronoegendomen $\frac{1}{8}$ mantal Berga nr 3 Lillgård må — med undantag av dels ett för närvarande till kronoegendomen Köpetorp nr 1 brukat område om 0.9410 hektar (å en av extra lantmätaren John Grenholm år 1919 över kronoegendomen Berga nr 3 Lillgård upprättad karta betecknat med ägofigur nr 48), dels ock från egendomen redan försålda områden — i befintligt skick försäljas till staden för 69,000 kronor;

skolande vid försäljningen i övrigt iakttagas, att egendomen överlätas med tillträdesrätt den 14 mars 1939, att köpeskillingen vid tillträdet erlagges kontant till länsstyrelsen i länet, som har att utfärda köpebrev å egendomen, att staden genom köpet inträder i de rättigheter och skyldigheter, Kungl. Maj:t

och kronan äger till vederbörande nyttjanderättshavare, att inga enskilda tillhöriga hus och anläggningar ingå i försäljningen, att kostnaden för avstyckning av förenämnda från försäljningen undantagna område om 0.9410 hektar gäldas av staden, att staden ansvarar för alla på den till försäljning föreslagna delen av egendomen efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, att staden ensam vidkännes kostnaderna för lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter, samt att innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava ledningarna kvarstående och att nyttja desamma utan rätt för staden till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation och tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur.

5:o.

Skenäs kungsgård i Östergötlands län.

Barnens Dagsföreningen i Norrköping har i skrivelse till domänstyrelsen den 16 juni 1937 anhållit att få förvärva den vid norra stranden av Bråviken belägna lägenheten Kalkbrännartorp (Kalkbrännartorp 1^a) under kronoegendomen Skenäs kungsgård i Kvarsebo socken av Östergötlands län eller alternativt ett område med en areal av omkring 4 hektar av berörda lägenhet i syfte att därstädes anlägga en barnkoloni. Föreningen har anfört, bland annat, att föreningen, som sedan år 1921 anordnat Barnens Dag samt för insamlade medel understött koloniverksamheten i Norrköping och i synnerhet Norrköpings folkskolors skollovskolonier, hade för avsikt att bygga en modern och tidsenlig barnkoloni i närheten av Norrköping, att kolonien till en början skulle avse omkring 50 barn, att behovet av en modern barnkolonibyggnad för Norrköping vore synnerligen stort, samt att stränderna vid Bråviken i allmänhet utgjorde olämpliga badplatser för barn men att vid lägenheten Kalkbrännartorp finnes lämplig badstrand jämte intilliggande för byggnad och lekplan m. m. erforderlig öppen plats. Härefter har på domänstyrelsens föranstaltande uppskattningsförrättning hållits i vederbörlig ordning.

Av ärendet tillhörande handlingar, däribland vid förrättningen fört protokoll och kopia av utdrag av en av förste lantmätaren Joh. E. Linder genom lantmäteriauskultanten Julius Johnsson år 1905 upprättad karta, inhämtas huvudsakligen följande.

Ifrågavarande lägenhet är belägen 46 kilometer från Norrköping, 12 kilometer från Ålberga järnvägsstation och 1.5 kilometer från allmän väg. Befintlig utfartsväg är av dålig beskaffenhet. Dess areal omfattar 9.0850 hektar,

varav 1.9110 hektar tomt och åker, 0.7840 hektar äng, 4.2800 hektar skogsmark och 2.1100 hektar bergsimpediment.

Lägenheten är till den 14 mars 1938 utarrenderad till Johan Axel Andersson mot ett årligt arrende av 190 kronor. Andersson har brukat lägenheten sedan år 1923, då han övertog arrendet efter sin fader.

Å lägenheten finnas boningshus, ladugårdsbyggnad och bodbyggnad, vilka tillhöra kronan. Byggnaderna äro för lägenhetens behov tillräckliga men i mindre gott skick. Dessutom finnas å lägenheten vissa mindre byggnader, som tillhöra arrendatorn. Åkerjorden och ängen äro av svag beskaffenhet. Hävden är god. Virkesförrådet har uppskattats till 1,150 kubikmeter huvudsakligast medelålders och äldre skog av medelgod beskaffenhet.

Lägenheten har ett naturskönt och isolerat läge i sydsluttning mot Bråviken å dennas norra strand. Goda betingelser för bad finnas å en inom lägenheten belägen omkring 50 meter lång sandstrand och lägenheten synes även i övrigt väl passa för det ändamål, vartill den av föreningen avsetts.

Förrättningsmannen har tillstyrkt, att lägenheten försäljes till förenämnda förening för ett belopp av 20,000 kronor med tillträdesrätt för köparen den 14 mars 1938. Anledning föreläge icke att vid försäljningen föreskriva särskilda villkor angående lägenhetens användning samt återköpsrätt.

Jägmästaren har ansett, att saluvärdet ej borde understiga 30,000 kronor. Enligt överjägmästarens mening borde försäljning ej ske till lägre pris än 25,000 kronor.

Föreningen har förklarat sig villig inköpa lägenheten på av förrättningsmannen föreslagna villkor. Arrendatorn Andersson, som träffat överenskommelse med föreningen angående förhyrande av byggnader och ett mindre jordområde å lägenheten i fråga för tiden till den 1 januari 1952, har återkallat av honom hos domänstyrelsen gjord framställning om inköp av viss del av den odlade jorden jämte därå befintliga, lägenheten tillhörande byggnader.

Med skrivelse den 11 december 1937 har domänstyrelsen underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anført att styrelsen icke hade något att erinra mot förrättningsmannens förslag.

Jag biträder det av domänstyrelsen förordade försäljningsförslaget, vilket synes böra prövas av riksdagen. Därest statsmakterna bifalla förslaget, har Barnens Dagsföreningen att i vederbörlig ordning ansöka om tillstånd att förvärva fastigheten i fråga. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, Departements-
chefen.

att lägenheten Kalkbrännartorp 1⁴ i Kvarsebo socken av Östergötlands län må med tillträdesrätt räknat från den 14 mars 1938 försäljas till Barnens Dagsföreningen i Norrköping för en köpeskilling av 20,000 kronor att kontant erläggas vid köpekontraktets utgivande samt under villkor i övrigt, att lägenheten överlåtes i det skick, vari den vid tillträdet finnes, att i köpet ingå endast kronan tillhöriga, å lägenheten befintliga byggnader och anläggningar, att köparen är skyldig tåla dels skada och intrång, som förorsakas lägenheten genom en över densamma framdragen, kronan (telegrafverket) tillhörig elektrisk ledning, dels ock de

jämknings beträffande areal och gränser m. m., som kunna komma att bestämmas vid nu pågående förrättning för bestämning av gränserna kring lägenheten, samt att i tillämpliga delar skola gälla bestämmelserna i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m.

6:o.

Östra Starby nr 1 i Östergötlands län.

Kronoegendomen 1 mantal Östra Starby nr 1 i S:t Pers socken av Östergötlands län är för tiden 14 mars 1934—14 mars 1954 utarrenderad mot en årlig avgäld, som utgår dels i naturapersedlar, bestående av 26 hektoliter vete, 80 hektoliter havre och 152 kilogram smör, att lösas med penningar enligt markegångspris, och dels med 1,072 kronor 50 öre.

I en den 10 juni 1937 till domänstyrelsen inkommen skrift har *arrendatorn av egendomen, Assar Johansson*, som innehåft egendomen sedan den 14 mars 1936, anhållit att mot ersättning av kronan få nybygga mangårdsbyggnaden vid egendomen, förändra ladugården, nybygga arbetarbostad, uppföra ny ekonomibyggnad, innehållande bland annat utrymmen för höns och svin, samt anlägga ny brunn.

Sedan domänintendenten i länet häröver avgivit yttrande, har på domänstyrelsens föranstaltande uppskattningsförrättning hållits å egendomen den 11 oktober 1937. Av handlingarna i ärendet, däribland kopia av en av kommissionslantmätaren A. Th. Calén år 1902 över egendomen upprättad samt av extra lantmätaren J. Stånggren år 1910 granskad och kompletterad karta med tillhörande, av Stånggren uppgjord beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen invid Vadstena stad, är förlagd i ett skifte samt innehåller i areal 64.7550 hektar, varav 52.5840 hektar tomt och åker, 11.7020 hektar äng samt 0.4690 hektar impediment.

Åkerjorden är underdikad dels med rör dels med sten samt består av ler- och sandmylla på lerbotten. Den lider delvis av högvattenståndet i Vättern. Ängen ligger lågt och lider av vatten.

Egendomen befinner sig i god hävd. Av kronans byggnader å egendomen är mangårdsbyggnaden, som innehåller 6 rum och kök på nedre samt 3 rum på övre botten, gammal samt i mindre gott skick, västra flygeln, vilken bland annat innehåller ett boningsrum, i hjälpligt skick samt östra flygeln, upptagande mjölkkrumsinredning och 4 bodar, i medelgott skick. Ladugården behöver ominredas och cementeras. En å egendomen förefintlig bostadslägenhet jämte uthus tillhör Johansson.

Vattentillgången är mindre god. Till egendomen hör fiske i Vättern. Värdet härav är obetydligt. Egendomens taxeringsvärde är 65,900 kronor. Mot tala ströms Kraftaktiebolag har elektriska ledningar framdragna över egendomen. Egendomen besväras ej av odlingslån.

Domänintendenten har anfört följande. Det vore ej välbetänkt att i reparationskostnader nedlägga cirka 26,000 kronor å en egendom, vars avkastning under 17 år framåt ej uppginge till 3.3 procent av taxeringsvärdet. För sök borde därför göras att försälja egendomen till Johansson. Även om icke alla av Johansson föreslagna byggnader skulle komma till utförande, kunde man ej undgå att för ett jämförelsevis stort belopp reparera mangårdsbyggnaden och bygga en arbetarbostad med uthus.

Uppskattningsnämnden, vilken upplyst, att Johansson under sommaren 1937 på egen bekostnad renoverat och cementinrett ladugården, har med hänsyn till de stora kostnader, som ett nyuppförande av mangårdsbyggnad samt arbetarbostad jämte uthus ävensom anläggandet av ny brunn vid egendomen skulle komma att åsamka kronan, föreslagit egendomens försäljning; och har nämnden saluvärderat egendomen till 60,000 kronor ävensom förordat hembuds rätt vid försäljningen för Johansson.

Johansson har skriftligen förklarat sig villig inköpa egendomen för ett pris av 50,000 kronor.

Med skrivelse den 13 januari 1938 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt därvid anfört följande.

Med hänsyn till de avsevärda nybyggnadskostnader, som inom närmaste tiden måste nedläggas å egendomen, funne styrelsen det vara för kronan ekonomiskt fördelaktigt att försälja egendomen till Johansson. Den av Johansson för egendomen erbjudna köpeskillingen, 50,000 kronor, torde även under förhandenvarande omständigheter kunna godtagas. Egendomen borde överlätas i befintligt skick med tillträdes rätt å dag, varom överenskommelse kunde träffas mellan domänstyrelsen och arrendatorn, från vilken tidpunkt det om egendomen nu gällande arrendekontraktet borde upphöra att gälla. För försäljningens genomförande erfordrades riksdagens medverkan.

Jag har icke något att erinra mot domänstyrelsens försäljningsförslag och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *Departement-
chefen.*

att kronoegendomen 1 mantal Östra Starby nr 1 i S:t Pers socken av Östergötlands län må försäljas till arrendatorn Assar Johansson för en köpeskillning av 50,000 kronor och under villkor i övrigt, att egendomen försäljes med tillträdes rätt å dag, som domänstyrelsen äger bestämma, från vilken tidpunkt det mellan Johansson och kronan upprättade arrendekontraktet skall upphöra att gälla, att egendomen försäljes i det skick, vari densamma vid tillträdet befinner sig, att endast kronan tillhöriga hus och anläggningar ingå i försäljningen, att samtliga Johansson och kronan tillkommande, på arrendekontraktet om egendomen grundade rättsanspråk gentemot varandra, med undantag av till äventyrs förefintliga anspråk på oguldna arrendeavgälder och skatter, skola i och genom försäljningen anses vara reglerade, att köpeskillingen erlägges på sätt föreskrives i §§ 21 och 22 A i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., att i övrigt vid

försäljningen av egendomen bestämmelserna i nämnda förordning i tillämpliga delar skola lända till efterrättelse *samt att* innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava ledningarna kvarstående och nyttja desamma utan rätt för köpare till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur.

7:o.

Klövådala gård under kronoparken Klövådala i Kalmar län.

Sedan fråga uppstått om försäljning av egendomen Klövådala gård under kronoparken Klövådala i Järeda socken av Kalmar län, har på domänstyrelsens föranstaltande uppskattningsförrättning hållits i vederbörlig ordning år 1937.

Av ärendet tillhörande handlingar, däribland vid förrättningen fört protokoll och en av extra lantmätaren Åke Wergel år 1936 upprättad karta jämte avstyckningshandlingar, inhämtas följande.

Salulotten, som numera avstyckats, har i jordregistret betecknats Klövådala 1^a.

Egendomen är belägen invid allmän väg, 40 kilometer från Vetlanda stad och 2 kilometer från Järnforsens järnvägsstation. Arealen omfattar 74.33 hektar, varav omkring 27.24 hektar åker, 10.29 hektar äng, 28 hektar skogsmark och 8.80 hektar impediment. Å egendomen befintliga byggnader tillhöra kronan. De äro i stort sett i knappt medelgott skick men för egendomens behov tillräckliga. Åkerjorden är av mycket svag till medelgod och ängen av medelgod beskaffenhet. Hävden är god. Virkesförrådet har uppskattats till 2,196 kubikmeter.

Egendomen är till den 14 mars 1938 utarrenderad till Karl Nelsson mot en årlig avgift av 1,100 kronor. Nelsson har brukat egendomen sedan år 1928. Han har under arrendetiden iordningställt kulturbete på 3 hektar, vanlig betesmark på cirka 3 hektar, inlett vattenledning i tvättstugan samt även i övrigt skött egendomen väl.

Uppskattningsnämnden har föreslagit, att egendomen försäljes enligt 1929 års försäljningsförordning med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1938 och med hembuds rätt jämlikt 9 § i förordningen för arrendatorn Nelsson.

Saluvärdet har uppskattats till 29,900 kronor, varav 425 kronor 48 öre utgöra av domänverket förskotterad avstyckningskostnad och omkring 11,350 kronor belöpa å skogsmark och skog. Arrendevärdet har beräknats utgöra 1,100 kronor.

Med hänsyn till dels av arrendatorn å egendomen vidtagna förbättringar, dels ock att arrendatorn vid ekonomisk besiktning den 12 juni 1935 tillerkänts ett belopp av 276 kronor 45 öre, vilket belopp ej ännu utbetalts, borde vid försäljning till arrendatorn saluvärdet nedsättas med (500 + 276 =) i runt tal 750 kronor till 29,150 kronor. Anledning föreläge icke

att vid försäljningen föreskriva särskilda villkor angående egendomens användning samt återköpsrätt. Skulle likväl föreskrifter härutinnan anses böra ifrågakomma, borde saluvärdet minskas med 10 procent.

Nelsson har förklarat sig villig inköpa egendomen på föreslagna villkor.

Vederbörande jägmästare och överjägmästare hava tillstyrkt försäljningen.

Med skrivelse den 16 december 1937 har domänstyrelsen överlämnat ärendet till Kungl. Maj:t samt därvid anfört, att styrelsen icke hade något att erinra mot uppskattningsnämndens förslag.

Jag biträder det av domänstyrelsen förordade försäljningsförslaget. På grund av egendomens arrendevärde synes ärendet böra underställas riksdagens prövning. Därför hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

Departements-
chefen.

att fastigheten Klövdala 1⁸ (Klövdala gård) i Järeda socken av Kalmar län må försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., för en köpeskilling av 29,900 kronor, därav 425 kronor 48 öre utgöra förskotterad avstyckningskostnad, med tillträdesrätt för köpare räknat från den 14 mars 1938 och med hembuds rätt jämlikt 9 § i förordningen för arrendatorn Karl Nelsson; skolande, därest Nelsson begagnar sig av hembuds rätten, dels Nelsson äga erhålla avdrag å köpeskillingen med 750 kronor, dels ock varken kronan eller Nelsson äga framställa fordringsanspråk gent emot varandra på grund av det rörande egendomen gällande arrendeavtalet, med undantag dock för tilläventyrs oguldna arrendeavgifter och skatter för egendomen;

skolande vid försäljningen i övrigt iakttagas, att egendomen överlåtes i det skick, vari den vid tillträdet befinnes, att i köpet ingå endast kronan tillhöriga, å egendomen befintliga byggnader, att köparen är skyldig tåla skada och intrång, som förorsakas egendomen genom över densamma framdragna, kronan (domänverket och telegrafverket) tillhöriga elektriska ledningar, att i köpet ej ingår å egendomen befintlig utstämplad skog samt att sagda skog må avgiftsfritt kvarstå till den 1 juni 1939, vilken dag densamma skall vara avverkad och från egendomen bortforslad.

8:o.

Klövdala kvarn under kronoparken Klövdala i Kalmar län.

Sedan fråga uppkommit om försäljning av lägenheten Klövdala kvarn under kronoparken Klövdala i Järeda socken av Kalmar län, har på domänstyrelsens föranstaltande uppskattningsförrättning hållits i vederbörlig ordning år 1937.

Av ärendet tillhörande handlingar, däribland vid förrättningen fört protokoll och två av extra lantmätaren Nils Westgren år 1936 upprättade kartor jämte avstyckningshandlingar, inhämtas i huvudsak följande.

Av salulotten, som är belägen å två fastigheter, har efter verkställda avstyckningar bildats fastigheterna Präsnäs 1⁴ och Klövdala 1⁷.

Salulotten, som genomflytes av Flenån (Sällevadsån), vilken inom lotten bildar ett 3.38 meter högt vattenfall, är belägen 37 kilometer från Vetlanda stad, 0.5 kilometer från Järnforsens järnvägsstation och 200 meter från allmän väg. Utfartsväg finnes. Arealen omfattar 4.08 hektar, varav omkring 0.01 hektar åker, 0.34 hektar äng, 0.61 hektar tomt, 2.04 hektar skogsmark, 1.05 hektar vatten och 0.03 hektar fastmarksimpediment.

Vattenfallet har sedan länge varit utbyggt för kvarn och såg. Sedan kvarnen brunnit, drives emellertid endast cirkelsåg och kantverk. Vattentillgången är beroende av den omkring 1 mil högre upp efter vattendraget belägna Flenshults kvarn, som har dämmningsrätt.

Å lotten finnas boningshus, ladugårdsbyggnad, vattenränna, turbinhus samt dammbyggnad. Nämnda byggnader, vilka i stort sett äro i gott skick, tillhöra kronan. Å lotten finnes dessutom såghus med cirkelklinga och kantverk, vilka anläggningar, liksom maskinutrustningen i övrigt, ägas av arrendatorn.

Genom två särskilda hyreskontrakt har för tiden till den 14 mars 1938 för ett år i sänder med 3 månaders uppsägningstid till Gustaf Petersson upplåtits dels förra mjölnarbostaden vid Klövdala kvarn med tillhörande tomtområde mot en årlig avgift av 200 kronor, dels ock tomtområde för såg samt vattenfall mot en årlig avgift av 150 kronor. Petersson har innehaft områdena m. m. sedan år 1935.

Uppskattningsnämnden har beräknat salulottens saluvärde till 15,000 kronor, därav 200 kronor utgöra av kronan förskotterad avstyckningskostnad, 1,200 kronor belöpa å skogsmark och växande skog samt 2,000 kronor utgöra värdet å vattenfall. Arrendevärdet har beräknats utgöra 500 kronor.

Uppskattningsnämnden har, under framhållande att lotten kunde anses lämplig för industriellt ändamål, föreslagit försäljning av densamma till förenämnde Gustaf Petersson. Nämnden, som icke ansett anledning föreligga att vid försäljningen förskriva särskilda villkor angående lottens användning samt återköpsrätt, har därjämte föreslagit vissa villkor beträffande å lotten befintlig utstämplad skog, som ej vore avsedd att ingå i försäljningen.

Gustaf Petersson har meddelat, att han vore villig inköpa lotten på föreslagna villkor samt att han önskadé erlægga köpeskillingen kontant.

Överjägmästaren har icke haft något att erinra mot den föreslagna försäljningen.

Med skrivelse den 25 januari 1938 har domänstyrelsen underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt därvid anför, att styrelsen icke hade något att

erinra emot uppskattningsnämndens förslag ävensom att försäljningen ej torde kunna avgöras utan riksdagens hörande.

Då jag ej har något att erinra mot bifall till det föreliggande försäljningsförslaget, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte förslå riksdagen medgiva, Departements-
chefen.

att de å kronoparken Klövdala i Järeda socken av Kalmar län belägna fastigheterna Prästnäs 1⁴ och Klövdala 1⁷ (Klöv-dala kvarn) må såsom en lott och med tillträdesrätt för köpare räknat från den 14 mars 1938 försäljas till Gustaf Petersson för en köpeskilling av 15,000 kronor, därav 200 kronor utgöra förskotterad avstyckningskostnad, att kontant erläggas vid köpekontraktets upprättande; skolande vid försäljningen i övrigt iakttagas, att salulotten överlåtes i det skick, vari den vid tillträdet befinnes, att i köpet ingå endast kronan tillhöriga, å lotten befintliga byggnader och anläggningar, att varken kronan eller arrendatorn Petersson skola äga framställa fordringsanspråk gent emot varandra på grund av rörande lotten nu gällande hyresavtal med undantag dock för tilläventyrs oguldna hyresavgifter och skatter, att i köpet ej ingå å lotten utstämplad skog och befintliga virkesprodukter, att sagda skog och virkesprodukter må avgiftsfritt kvarvara å lotten till den 1 juni 1939, intill vilken dag ägaren av desamma äger avgiftsfritt disponera erforderliga upplagsplatser och utfartsvägar, samt att i tillämpliga delar skola gälla bestämmelserna i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m.

9:o.

Kronoparken Stensryd i Kalmar län.

Sedan fråga uppstått om försäljning av egendomen Stensryds huvudgård med Lerbo under kronoparken Stensryd i Målilla socken av Kalmar län, har på domänstyrelsens föranstaltande uppskattningsförrättning hållits i vederbörlig ordning år 1937.

Av ärendet tillhörande handlingar, däribland vid förrättningen fört protokoll, en av distriktslantmätaren Hugo Fröman åren 1935 och 1936 upprättad karta samt avstyckningshandlingar, inhämtas bland annat följande.

Salulotten, som numera avstyckats, har i jordregistret betecknats Stenseryd 4⁷.

Egendomen är belägen invid allmän väg 45 kilometer från Vetlanda stad och järnvägsstation. Arealen omfattar 134.598 hektar, varav omkring 57.44 hektar åker, 27.16 hektar äng, 38.00 hektar skogsmark och 12.00 hektar

impediment. Å egendomen befintliga byggnader tillhöra kronan. De äro för egendomens behov tillräckliga, men i stort sett i knappt medelgott skick. Åkerjorden är av medelgod till dålig och ången av medelgod beskaffenhet. Hävden är god. Virkesförrådet har uppskattats till 4,149 kubikmeter.

Egendomen är till den 14 mars 1938 utarrenderad till Gustaf Vilhelm Rudström mot en årlig avgift av 1,900 kronor. Rudström har brukat egendomen sedan år 1913. Den har städse skötts väl.

Uppskattningsnämnden har föreslagit, att egendomen försäljes enligt 1929 års försäljningsföreläggning med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1938 och med hembuds rätt jämlikt 9 § i förordningen för arrendatorn Rudström. Saluvärdet har uppskattats till 49,500 kronor, varav 502 kronor utgöra av domänverket förskotterad avstyckningskostnad och 17,850 kronor belöpa å skogsmark och skog. Arrendevärdet har beräknats utgöra 1,900 kronor. Enligt nämndens mening föreläge icke anledning att vid försäljningen föreskriva särskilda villkor angående lägenhetens användning samt återköpsrätt. Skulle likväl föreskrifter härutinnan anses böra ifrågakomma, borde saluvärdet minskas med 10 procent.

Rudström har förklarat sig villig inköpa lägenheten på föreslagna villkor. Vederbörande *jägmästare* och *överjägmästare* hava tillstyrkt försäljningen.

Med skrivelse den 16 december 1937 har *domänstyrelsen* överlämnat ärendet till Kungl. Maj:t samt därvid anfört, att styrelsen icke hade något att erinra mot uppskattningsnämndens förslag.

*Departements-
chefen.*

Med biträdande av uppskattningsnämndens av domänstyrelsen förordade försäljningsförslag, hemställer jag, enär ärendet på grund av egendomens arrendevärde synes böra underställas riksdagens prövning, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att fastigheten Stenseryd 4⁷ (Stensryds huvudgård med Lerbo) i Målilla socken av Kalmar län må försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., för en köpeskilling av 49,500 kronor, därav 502 kronor utgöra förskotterad avstyckningskostnad, med tillträdesrätt för köpare räknat från den 14 mars 1938 och med hembuds rätt jämlikt 9 § i förordningen för arrendatorn Gustaf Vilhelm Rudström; skolande, därest Rudström begagnar sig av hembuds rätten, varken kronan eller Rudström äga framställa fordringsanspråk gent emot varandra på grund av det rörande egendomen gällande arrendeavtal, med undantag dock för tilläventyrs oguldna arrendeavgifter och skatter för egendomen;

skolande vid försäljningen i övrigt iakttagas, att egendomen överlåtes i det skick, vari den vid tillträdet finnes, att i köpet ingå endast kronan tillhöriga, å egendomen befintliga byggnader och anläggningar, att i köpet ej ingå å egendomen utstämplad skog och befintliga upphuggna virkesprodukter, samt att sagda skog och virkesprodukter må avgiftsfritt kvarvara å egendomen till den 1 juni 1938, intill vilken dag ägaren av desamma äger kostnadsfritt disponera erforderliga upplagsplatser och utfartsvägar.

10:o.

Lillehem nr 2 och 3 i Kristianstads län.

Kronoegendomen $\frac{3}{8}$ mantal Lillehem nr 2 och 3 i Maglehems socken av Kristianstads län är för närvarande utarrenderad till den 14 mars 1938 mot årligt arrende av 1,120 kronor.

Med anledning av egendomens arrendeledighet hava kronojordstycknings-sakkunniga år 1932 besiktigt egendomen; och har domänstyrelsen från domänintendenten och länets hushållningssällskaps egnahemsnämnd införskaffat upplysningar angående egendomens lämplighet till upplåtelse i egnahemslägenheter eller åbolägenheter samt huruvida efterfrågan å dylika lägenheter funnes i orten. Härjämte har å egendomen hållits uppskattningsförrättning den 30 oktober och den 14 november 1934. Av instrument över denna förrättning ävensom övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av extra lantmätaren Bertil Frostensson år 1936 kopierad och kompletterad karta, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 40 kilometer från Kristianstad och 3 kilometer från Maglehems järnvägsstation, har en areal av 116.998 hektar. Härav brukas till huvudgården 78.106 hektar, varav 67.7225 hektar tomt och åker, 8.5605 hektar äng och 1.823 hektar avrösningsjord. Av åkerjorden användes cirka 27 hektar huvudsakligen till betesmark.

Av byggnaderna äro boningshuset, loglängorna och brygghuset knappast medelgoda samt stallängan och svinhuset medelgoda.

Åkerjorden består i dess norra och västra del av sandmylla på sand och grusblandad alv, samt i dess östra och södra del av sand- och grusblandad mylla på moränsand och grus. Det första området är ganska tillfredsställande, under det att den senare delen huvudsakligen kan användas till bete.

Samfällighet, som giver inkomst, finnes icke. Taxeringsvärdet utgör 45,000 kronor, varav 5,100 kronor för skogsmark med växande skog. Egendomen har andel i avdikningslån för »Eskeröd—Lillehems vattenavledningsföretag av år 1919». Annuiteterna för egendomen utgöra 87 kronor 8 öre för år under tiden 1927—1951 samt 79 kronor 9 öre för år 1952.

Kronojordstyckningssakkunniga hava framhållit, att egendomen med sin mindre goda jord ej lämpade sig för uppstyckning i mindre lotter. Egendomen kunde antingen försäljas i en lott eller ånyo utarrenderas.

Domänintendenten har, före uppskattningsstillfället, tillstyrkt egendomens förnyade utarrendering, då densamma ej lämpade sig för styckning till egnahem, enär lotten litt Ba, som kunde ifrågakomma därtill, vore mest tjänlig till bete.

Hushållningssällskapets egnahemsnämnd har föreslagit egendomens försäljning i två lotter, varav den ena såsom obebyggd egnahemslott skulle omfatta all jord söder om en bäck genom egendomen jämte 1 hektar mellan häcken och landsvägen intill västra rågången.

Uppskattningsnämnden har anfört följande. Ägarna av Lillehems Mölla nr 1, Nils Persson, och av Lillehem 32¹, Ola Persson, hade anhållit att för förstärkning av sina jordinnehav få förvärva 3 å 4 respektive 10 hektar. Därjämte hade Maglehems kommun begärt att få inköpa 0.5 hektar mark till grustäkt, brevid ett samfällt grustag å egendomen. Nämnden har tillstyrkt, att Nils Persson och Ola Persson tilldelades vardera cirka 4.5 hektar av egen-

domens åkerjord och att kommunen finge för grustäkt köpa ett område om cirka 0.5 hektar. Beträffande egendomen i övrigt borde skogsmarken, skiftena Ab och Bb å kartan, bibehållas i kronans ägo som kronoparkslott och återstående delen av egendomen försäljas till nuvarande arrendatorn, Hanna Nilsson, därest hon önskade förvärva egendomen till av nämnden föreslaget pris. I annat fall borde huvudgården ånyo utarrenderas.

Nämnden har saluvärderat egendomen i följande lotter, nämligen

I. *Lotten litt. Aa och Ba. Huvudgården.* Areal 68.191 hektar, varav 30.9295 hektar tomt och åker, 27.433 hektar till betesmark använd åker, 8.1645 hektar ängsmark och 1.664 hektar impediment. Saluvärde 33,000 kronor. Arrendevärde 1,140 kronor. Arrendatorn Hanna Nilsson hade brukat egendomen sedan år 1923, och hade gården förut innehafts av hennes avlidne man, John Nilsson, sedan 1876. Egendomen hade städse skötts väl. Med anledning härav borde lotten hembjudas Hanna Nilsson enligt 9 § i 1929 års försäljningsförordning. Vid försäljning av lotten borde förbehåll göras för innehavarna av lotterna litt. Bc och Bd till fri utfartsväg över vägen nr 36, 62, 77, 94, 95 och 102 fram till allmän väg. Arrendatorn, som delgivits förslaget, hade förklarat, att hon önskade arrendera egendomen under 20 år.

II. *Lotten litt. Ac.* Grusgrop. Areal 0.5 hektar. Saluvärde 900 kronor. Denna lott hade Maglehems kommun begärt att få inköpa. Då kommunen förut ägde en mindre grusgrop härstädes, som nu vore utgrävd, och kommunen sålunda vore i stort behov av ny grustäkt, tillstyrkte nämnden hembudsrätt vid lottens försäljning. Kommunen hade godkänt saluvärdet.

III. *Lotten litt. Bc.* Areal 4.745 hektar, varav 4.435 hektar åker, 0.296 hektar äng och 0.014 hektar avrösningsjord. Saluvärde 2,560 kronor. Arrendevärde 128 kronor. Denna lott hade Nils Persson, som ägde den angränsande lägenheten Lillehems Mölla nr 1 om endast 0.4 hektar, anhållit att få förvärva för att erhålla försörjningsmöjligheter för sig och sin familj. Lotten borde hembjudas Persson enligt 11 § i förordningen. Mot saluvärdet hade Persson ej haft något att erinra. Vid försäljningen borde innehavaren av lotten tillerkännas rätt till utfartsväg efter vägen nr 36, 62, 77, 94, 95 och 102 å stamfastigheten.

IV. *Lotten litt. Bd.* Areal 4.67 hektar, varav 4.5 hektar åker, 0.1 hektar äng och 0.07 hektar avrösningsjord. Saluvärde 2,520 kronor. Arrendevärde 126 kronor. Denna lott hade Ola Persson, som ägde ett lotten närbeläget jordbruk, Lillehem 32¹, om endast cirka 4 hektar mager åker, anhållit att få förvärva. Lotten borde hembjudas Persson enligt 11 § i förordningen. Mot saluvärdet hade Persson ej haft något att erinra. Vid försäljningen borde innehavaren av lotten tillerkännas rätt till utfartsväg efter vägen nr 36, 62, 77, 94, 95 och 102 å stamfastigheten.

Samtliga lotter vore saluvärderade i det skick, vari de kontraktsenligt skulle avlämnas; och skulle köpare sålunda ersätta arrendatorn för trädesbruk samt för höstplöjning, gräs-, frö- och höstutsäde å lotterna.

Överlantmätaren har tillstyrkt de föreslagna försäljningarna.

Överjägmästaren har meddelat, att han ej hade något att erinra mot försäljning av lotterna litt. Bc och Bd till de föreslagna saluvärderna. Däremot avstyrkte han försäljningen av lotten litt. Ac, ett grustag, då kronan för egna närliggande fastigheter hade behov av grus och kommunen vid förekommande behov kunde beredas möjlighet att köpa grus av kronan. Då egendomens arrendator icke önskade förvärva egendomen, borde den ånyo utarrenderas.

I infortrat yttrande den 8 november 1937 har *domänintendenten* meddelat, att arrendatorn Hanna Nilsson förklarat, att hon ej önskade bjuda mer än 23,000 kronor för huvudgårdslotten samt att hon, därest hon finge ånyo

arrendera egendomen, ämnade med vederbörligt tillstånd överlåta arrendet på annan person. Hanna Nilsson vore i 50-årsåldern och barnlös.

Med skrivelse den 13 november 1937 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört följande.

Styrelsen ansåge, att lotterna litt. Aa + Ba (huvudgården), Bc och Bd borde försäljas på sätt uppskattningsnämnden föreslagit. Mot de föreslagna saluvärdena hade styrelsen ej något att erinra. Därest egendomens arrendator, Hanna Nilsson, ej skulle önska förvärva huvudgården för det åsatta saluvärdet, borde lotten utbjudas till salu å auktion enligt 15 § i försäljningsförrordningen. Lotterna borde försäljas i befintligt skick. Styrelsen hade föranstaltat om utarrendering av egendomen under ett år från den 14 mars 1938, varför lotterna borde försäljas med tillträdesrätt den 14 mars 1939. Beträffande lotten litt. Ac borde denna lott på av överjägmästaren anförda grunder ej försäljas.

Sedermera har *Maglehems kommun* i skrivelse den 26 november 1937 hemställt, att kommunen måtte medgivas rätt att inköpa det i det föregående omförmälda grustaget (lotten litt. Ac). Kommunen har härvid framhållit, att kronan ägde ett lika bra grustag vid kronoegendomen Eskeröd nr 1, 2 och 3 i Maglehems socken samt att kommunens inköp av ifrågasatt grustag skulle vara till gagn för samtliga invånare och fastighetsägare inom kommunen — sålunda även för kronan beträffande dess fastigheter. På grund av svårigheterna att erhålla grus till uppförande av byggnader inom kommunen bleve, anföres vidare i förenämnda skrivelse, byggnadskostnaderna onödigt fördyrade. Slutligen har kommunen anmärkt, att det, för den händelse kommunen ej finge inköpa grustaget, skulle ställa sig ganska dyrbart för kronan att hålla en man för försäljning vid behov av grus till kommunens invånare.

Jag biträder det av domänstyrelsen framlagda dispositionsförslaget, innebärande bland annat att lotten litt. Ac skall kvarbliva i kronans ägo. Till frågan om dispositionen av den till försäljning ej ifrågasatta delen av egendomen torde jag få återkomma, sedan riksdagens beslut i försäljningsfrågan fattats. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

*Departements-
chefen.*

att av kronoegendomen $\frac{3}{8}$ mantal Lillehem nr 2 och 3 i Maglehems socken av Kristianstads län må enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. försäljas var för sig lotterna litt. Aa + Ba (huvudgården), litt. Bc och litt. Bd å en av extra lantmätaren Bertil Frostensson år 1936 kopierad och kompletterad karta över egendomen för köpeskillingar av 33,000, 2,560 respektive 2,520 kronor med hembuds rätt enligt 9 § i förordningen för änkan Hanna Nilsson till lotten litt. Aa + Ba (huvudgården) eller, om hon ej önskar begagna sig av hembuds rätten, å offentlig auktion enligt 15 § i förordningen,

samt enligt 11 § i förordningen för ägaren av lägenheten Lillehems Mölla nr 1 till lotten litt. Bc och för ägaren av Lillehem 32¹ till lotten litt. Bd, under villkor beträffande samtliga lotter, att desamma må tillträdas den 14 mars 1939, att lotterna försäljas i befintligt skick, att förbehåll göres för de jämkningar i gränserna, som kunna komma att föreskrivas vid blivande avstyckningsförrättning å egendomen, att lotterna förbehållas rätt till nödiga utfartsvägar, samt att innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava ledningarna framdragna över lotterna och nyttja desamma utan rätt för köpare till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur, beträffande lotten litt. Aa + Ba, att köparen ensam skall gälda efter tillträdesdagen förfallande, å egendomen belöpande annuiteter å avdikningslån för Eskeröd—Lillehems vattenavledningsföretag av år 1919, att, därest lotten kommer att försäljas till Hanna Nilsson, varken denna i egenskap av egendomens arrendator eller kronan skall äga framställa ersättningsanspråk mot varandra på grund av arrendeavtalet rörande egendomen med undantag för tilläventyrs oguldna arrendeavgifter eller skatter, samt att, därest lotten kommer att utbjudas å auktion, köparen skall gälda vad kronan kan få komma att utgiva till egendomens arrendator såväl för trädesbruk samt höstplöjning, gräs-, frö- och höstsädesådd å lotten, som för inlösen av elektrisk anläggning, ävensom beträffande envar av lotterna litt. Bc och Bd, att köparna skola gälda vad kronan kan få ersätta avträdande arrendator för berörda höstbruk å respektive lotter.

11:o.

Stoby nr 2, 3, 8, 9 och 16 i Kristianstads län.

Kronoegendomen ¹⁵/₁₆ mantal Stoby nr 2, 3 med lägenheten Stoby nr 8, ett gatehus, och Stoby nr 9 och 16, ett gatehus, i Stoby socken av Kristianstads län är utarrenderad för tiden 14 mars 1937—14 mars 1938 mot ett arrende av 1,350 kronor.

Med anledning av egendomens arrendeledighet har på domänstyrelsens föranstaltande hållits vederbörlig uppskattningsförrättning å egendomen. Av instrument över denna förrättning jämte därtill hörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Oscar Hobroh år 1936 över egendomen upprättad karta, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 5 kilometer från Hässleholm, har en areal av 73.16 hektar, varav 40.569 hektar tomt och åker, 2.365 hektar ängsmark och 30.226 hektar avrösningsjord. Härtill kommer kronoparkslotten, som innehåller 149.105 hektar.

Av egendomens byggnader är boningshuset mycket dåligt, logglängan medelgod och stallängan av god beskaffenhet; dock bör den sistnämnda förses med hårt tak. Uthusbyggnaderna äro tillräckliga för egendomens behov. Cementerad gödselstad saknas.

Åkerjorden ligger i två skiften, hemskiftet och utskiftet, samt består i hemskiftet av sandmylla på sandbotten, delvis av mager beskaffenhet, samt i utskiftet av sand- och djjord på sandbotten.

Egendomen har andel i samfällighet, som dock endast består av en grusgrop, vilken tillhör skifteslaget och lämnar i årlig inkomst för egendomen 1 krona 50 öre. Elektrisk ledning finnes framdragen över egendomen.

Taxeringsvärdet utgör 28,700 kronor, därav 600 kronor för skogen. Egendomen har del i avdikningslån för »Stoby—Skea dikningsföretag av år 1933». Kapitalskulden för detta vid arrendeperiodens slut den 14 mars 1938 utgör 207 kronor 70 öre.

Uppskattningsnämnden har anfört följande. Å egendomen funnes två lägenhetsinnehavare, nämligen kommunalkamreraren Ernst Edvard Persson och distriktsbarnmorskan Maria Nilsson, vilka med domänstyrelsens medgivande fått åt sig upplåtna tomter, varå boningshus uppförts. Härjämte hade styrelsen den 17 oktober 1929 medgivit arrendatorn tillstånd att under sin arrendetid till handlanden Bengt Gunnar Göransson och hans hustru Ruth Linnea Göransson upplåta ett område om cirka 1,334 kvadratmeter, avsett att bebyggas med bostads- och affärshus. Några byggnader hade hittills icke blivit uppförda å tomten till följd av lägenhetsinnehavarens insolvens, men hade Göransson i skrivelse den 17 december 1934 anhållit att få friköpa tomten. Persson och Maria Nilsson hade även anhållit att få friköpa de till dem upplåtna tomtområdena. Vidare hade ägaren av Stoby 30¹, Karl Nilsson, anhållit om att för utökning av sin lägenhet med erforderlig betesmark få förvärva 10 tunnland av egendomens skogsmark, samt ägaren av Stoby 6², August Nilsson, att för utökning av sin bostadslägenhet få förvärva 600 kvadratmeter av egendomens angränsande mark. Från Persson hade den 17 juni 1936 till nämnden inkommit en skrivelse, vari han å Stoby kommuns vägnar anhållit, att kommunen måtte dels få friköpa vissa områden av egendomen, som av kommunen för närvarande disponerades till kyrkogård och skoltomter, dels för utvidgning av skoltomterna få förvärva visst område väster om den nuvarande tomten och dels till parkeringsplats vid Stoby kyrka få förvärva ett mindre område, ägofigur nr 54 å kartan, angränsande allmänna vägen därstädes. Sedan distriktslantmätaren kompletterat förrättningskartan, hade det visat sig, att allmänna vägens sträckning å kartan vid Stoby kyrka icke överensstämde med dess nuvarande läge längs efter västra sidan av kyrkogårdsmuren, utan att den enligt skifteskartan skulle genomskära arrendegårdens byggnader, skolhustomten och Perssons tomt. För att kunna försälja sistnämnda två tomter torde det vara nödvändigt, att ägoutbyte komme till stånd emellan skifteslaget och kronan avseende gamla vägens slopande i den del, den betecknats med litt. d å förrättningskartan och att i vederlag lämnades nuvarande vägen i den del, den betecknats med nr 71 b. Därjämte borde området nr 44 b, 45 c och 50 c upplåtas med vägrätt, enär gamla vägen litt. a icke kunde borttagas. Ordföranden i Västra Göinge vägstyrelse hade för ordnande av denna vägfråga anhållit, att vissa områden om tillhoppa 4,097 kvadratmeter måtte upplåtas med vägrätt.

Beträffande egendomens disposition har nämnden anfört följande.

För försäljning talade det förhållandet, att, därest egendomen skulle bibehållas i kronans ägo och ånyo utarrenderas, ny boningslänga måste uppföras, varigenom egendomen bleve mindre räntabel. Vid värderingen hade nämnden utgått ifrån, att kronoparksslotten skulle bibehållas i kronans ägo och att nuvarande rågången mellan kronoparksslotten och huvudgården skulle rätas på sätt, som angivits å kartan. Ernst Edvard Perssons och Maria Nilssons ansökningar att få friköpa sina tomter ansåge nämnden böra bifallas. Jämväl Stoby kommuns ansökningar om att få avlösa nuvarande avgälder för kyrkogårdsområdena, att få inköpa parkeringsplats vid kyrkan, att få friköpa det till kommunen upplåtta planteringslandet till församlingens skola samt att få förvärva erforderligt område för utvidgning av skolhustomten borde bifallas. Å kartan hade parkeringsplatsen betecknats med litt. S och planteringslandet jämte utvidgning med litt. R. Nämnden tillstyrkte vidare August Nilssons ansökan om inköp av mark för utvidgning av lägenheten Stoby 6². Däremot avstyrktes Bengt Gunnar Göranssons ansökan om inköp av mark, då Göransson vore insolvent och tomten icke tagits i bruk för byggnadsändamål, vadan Göransson icke kunde erhålla hembud å densamma. Tomten vore härjämte erforderlig för huvudgården såsom vattningsplats. Likaså avstyrkte nämnden Karl Nilssons ansökan om att få förvärva 10 å 12 tunnland av egendomens skogsmark för utökning av Stoby 30¹, enär den angränsande skogsmarken icke vore odlingsbar och för övrigt såsom betesmark erforderlig för huvudgården. Stoby 30¹ vore dessutom att betrakta som bostadslägenhet och kunde icke genom utökning från kronoegendomens närbelägna mark ombildas till jordbrukslägenhet. Västra Göinge härads vägstyrelses anhållan om upplåtelse av 4,097 kvadratmeter mark från egendomen under vägrätt tillstyrktes av nämnden.

Ur innehållet i det av nämnden framlagda förslaget må ytterligare anföras följande.

I. *Lotten litt. A.* Huvudgården, omfattande skiftena litt. A1, A2 och A3. Areal 72.1 hektar, varav 39.574 hektar tomt och åker, 2.365 hektar ängsmark och 30.161 hektar avrösningsjord. Saluvärde 31,860 kronor, varav 1,965 kronor för växande skog. Arrendevärde 1,540 kronor. Nuvarande arrendatorn Gustaf Nilsson hade brukat egendomen sedan den 14 mars 1925. Egendomen hade städse skötts väl. Med anledning härav borde lotten hembjudas Nilsson enligt 9 § i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. Under sin arrendetid hade Nilsson täckdikat cirka 14 hektar av åkerjorden mot ersättning för rör och brunnar. Då Nilsson vid arrendetidens slut icke kunnat tillgodogöra sig en mot sina egna utlägg härutinnan svarande nytta samt huvudgården värderats med hänsyn till det förbättrade skick, vari den nu befunde sig, borde vid hembud av lotten till Nilsson det beräknade saluvärdet nedsättas med 860 kronor till 31,000 kronor. Vid försäljningen borde Västra Göinge våghållningsskyldiga förbehållas rätt att utan ersättning begagna den vägmark å egendomen, som vore tagen i bruk för rätning och breddning av allmänna vägen Hässleholm—Stoby—Algustorp. Gustaf Nilsson hade förklarat sig villig att för det åsatta saluvärdet förvärva lotten.

II. *Lotten litt. O.* Bostadslägenhet. Ägofigurer å kartan nr 75 b och 77 b. Areal 650 kvadratmeter. Saluvärde 150 kronor. Arrendevärde 5 kronor. Denna lott hade August Nilsson, som ägde angränsande lägenheten Stoby 6² om 0.1362 hektar, anhållit att få förvärva. Då området inbjöde till sammanläggning med nämnda lägenhet, som härigenom erhöle en önskvärd förstärkning, och då området under många år av sökanden använts

till vedgård samt hans nuvarande tomt på två sidor begränsades av allmänna vägar, som förhindrade utvidgning åt annat håll, borde lotten hemmbjudas August Nilsson enligt 11 § i förordningen.

III. *Lotten litt. P.* Bostadslägenhet. Ägofigur å kartan nr 58 b. Areal 700 kvadratmeter. Saluvärde 280 kronor. Arrendevärde 14 kronor. Denna lott vore bebyggd med ett Maria Nilsson tillhörigt för stadigvarande bruk avsett boningshus, som lämnade nöjaktig bostad åt innehavaren och hennes familj. Lotten borde hemmbjudas Maria Nilsson enligt 10 § i förordningen. Maria Nilsson hade förklarat sig önska inköpa lotten för det föreslagna saluvärdet.

IV. *Lotten litt. Q.* Bostadslägenhet. Ägofigurer å kartan nr 57a och 57 b. Areal 2,770 kvadratmeter. Saluvärde 1,100 kronor. Arrendevärde 44 kronor. I denna lott skulle ingå den del av gamla vägen litt. d, som vid föreslaget ägoutbyte mellan gamla vägen, litt. d, och nuvarande vägen, litt. 71 b, skulle komma att tillfalla egendomen inom denna tomt, och skulle köparen av ägolotten litt. Q tåla det intrång, som genom företagen breddning av nuvarande väg förorsakats tomten. Denna lott vore bebyggd med Ernst Edvard Persson tillhörigt för stadigvarande bruk avsett boningshus, som lämnade nöjaktig bostad åt innehavaren och hans familj. Lotten borde hemmbjudas Persson enligt 10 § i förordningen. Persson hade förklarat sig önska inköpa lotten för det föreslagna saluvärdet.

V. *Lotten litt. R.* Skolhustomt. Ägofigurer å kartan nr 53, 55 b, 56 a, 56 b, 56 c och 56 d. Areal 4,600 kvadratmeter. Saluvärde 1,360 kronor. Arrendevärde 54 kronor. I denna lott skulle ingå den del av gamla vägen litt. d, som vid föreslaget ägoutbyte mellan gamla vägen litt. d och nuvarande vägen litt. 71 b skulle komma att tillfalla stamfastigheten inom denna tomt; och skulle den inom tomtområdet befintliga samfälligheten förbehållas servitut till vägrätt över tomtområdet fram till nuvarande vägen nr 71 b. Denna lott vore bebyggd med Stoby kommun tillhöriga skolhus och kommunalbyggnader, vilka vore erforderliga för kommunens behov. Lotten borde hemmbjudas Stoby borgerliga kommun, varvid köpeskillingen borde betalas kontant vid tillträdet. Den nu för viss del av lotten jämlikt kungl. brev den 14 maj 1869 utgående avgälden skulle upphöra i och med köp av lotten. Stoby kommun hade förklarat sig önska förvärva lotten för det åsatta saluvärdet.

VI. *Lotten litt. S.* Parkeringsplats. Ägofigur å kartan nr 54. Areal 1,880 kvadratmeter. Saluvärde 760 kronor. Arrendevärde 38 kronor. Denna tomt önskade Stoby kommun förvärva för parkeringsplats vid kyrkan. Lotten vore bebyggd med arrendatorn Nilsson enskilt tillhörigt boningshus, och borde kommunen på grund härav träffa avtal med arrendatorn om byggnadens inlösen eller bortförande, för den händelse kommunen medgäves rätt att få förvärva området. När sådant avtal upprättats, förordade nämnden hembud för Stoby kommun vid lottens försäljning, därvid köpeskillingen skulle erläggas kontant senast vid tillträdet. Stoby kommun hade förklarat sig önska förvärva lotten för det föreslagna saluvärdet.

VII. *Upplåtelse med vägrätt.* Ägofigurer å kartan nr 44 b, 45 c och 50 c samt breddning av allmänna vägen litt. a. Areal 4,097 kvadratmeter. Upplåtelseavgift 362 kronor. Västra Göinge härads vägstyrelse hade förklarat sig beredd att erlägga den föreslagna engångsavgälden.

VIII. *Avlösning av avgäld för kyrkogårdsområden upplåtna enligt kungl. breven den 26 oktober 1838, den 14 maj 1869 och den 24 maj 1878.* Avgälden uppgick för år 1935 till 40 kronor 43 öre. Kapitalvärdet härav bleve, då avkastningen beräknades efter 4 %, 1,010 kronor 75 öre eller i runt tal 1,000 kronor. Stoby kommun hade förklarat sig önska avlösa de nuvarande avgälderna med det föreslagna beloppet.

Överlantmätaren har meddelat, att hinder icke torde möta mot den föreslagna uppdelningen av egendomen.

Överjägmästaren har tillstyrkt försäljningsförslaget.

Sedermera har den i det föregående omförmälde lägenhetsägaren *Karl Nilsson* vid upprepade tillfällen hos domänstyrelsen förnyat sin framställning om förvärv från kronoegendomen av mark för betesändamål. Såväl *domänintendenten* som vederbörande *jägmästare* och *överjägmästare* hava avstyrkt framställningen.

Med skrivelse den 22 juli 1937 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört i huvudsak följande.

Styrelsen hade ej något att erinra mot det av uppskattningsnämnden uppgjorda styckningsförslaget eller mot de föreslagna saluvärdena. Försäljningen av huvudgårdslotten torde med hänsyn till arrendevärdets storlek påfordra riksdagens medverkan. Samma vore förhållandet med försäljning av lotten litt. O med hembud enligt 11 § i förordningen, då här vore fråga om utvidgning av bostadslägenhet utan att den sålunda utökade lotten finge karaktär av jordbrukslägenhet. Med hänsyn till önskvärldheten av att hela försäljningsfrågan avgjordes i ett sammanhang torde hela ärendet börja underställas riksdagens prövning, med undantag dock för upplåtelsen av mark med vägrätt. Härutinnan hade styrelsen meddelat beslut. Beträffande avlösningen av avgälderna torde Kungl. Maj:t vilja meddela beslut, sedan riksdagens beslut i försäljningsfrågorna fattats.

Departementets-
chefen.

Mot domänstyrelsens förslag till försäljning av lotterna litt. A, O, P, Q, R och S av ifrågavarande kronoegendom har jag intet att erinra. Lika med styrelsen finner jag det lämpligt, att frågan om nämnda lotters försäljning i sin helhet underställes riksdagens prövning.

Vad angår ifrågasatt avlösning med 1,000 kronor av nu utgående avgälder för vissa från kronoegendomen avsöndrade kyrkogårdsområden torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att lämna Stoby församling tillstånd till dylik avlösning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen ¹⁵/₁₆ mantal Stoby nr 2, 3 med lägenheten Stoby nr 8, ett gatehus, Stoby nr 9 och 16, ett gatehus, i Stoby socken av Kristianstads län lotterna litt. A, O, P, Q, R och S må försäljas, lotterna litt. A, O, P och Q enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. för köpeskillingar av 31,860, 150, 280 respektive 1,100 kronor — med hembuds-rätt enligt 9 § i förordningen för Gustaf Nilsson till lotten litt. A, enligt 11 § i förordningen för ägaren av Stoby 6² till lotten litt. O och enligt 10 § i förordningen för Maria Nilsson och Ernst Edvard Persson till lotten litt. P respektive litt. Q — samt lotterna litt. R och S för köpeskillingar av 1,360 respektive 760 kronor till Stoby kommun respektive Stoby

församling, under villkor beträffande samtliga lotter, att de försäljas med tillträdesrätt räknat från den 14 mars 1938, att de försäljas i fullgott skick, att endast kronan tillhöriga byggnader och anläggningar ingå i försäljningarna, att förbehåll göres för de jämkningar i gränser, som kunna komma att föreskrivas vid blivande avstyckningsförrättning å egendomen, samt att innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava ledningarna kvarstående samt att ryttna desamma utan rätt för köpare till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur, beträffande lotten litt. A, h u v u d g å r d e n, att, därest lotten kommer att försäljas till Gustaf Nilsson, denne skall äga rätt att erhålla avdrag å köpeskillingen med 860 kronor för ej tillgodonjuten nytta av kostnader för täckdikning, att varken Nilsson eller kronan skall äga mot varandra framställa ersättningsanspråk på grund av arrendekontraktet med undantag för eventuellt oguldna arrendeavgifter och skatter, att köparen skall gälda å egendomen belöpande annuiteter för avdikningslån för »Stoby-Skea dikningsföretag av år 1933», samt att Västra Göinge väghållningsskyldiga förbehållas rätt att utan ersättning begagna den vägmark å lotten, som tagits i bruk för rätning och breddning av allmänna vägen Hässleholm—Stoby—Algustorp, beträffande lotterna litt. Q och R, att, innan lotterna försäljas och avstyckas, ägoutbyte skall äga rum mellan skifteslaget och kronan, varigenom den gamla vägen till den del den betecknats med litt. d å kartan skall gå i utbyte mot nuvarande vägen nr 71 b å kartan, samt att köparna skola utan ersättning tåla det intrång, som förorsakas lotterna genom breddning av nuvarande vägen, beträffande lotterna litt. R och S, att köpeskillingarna skola erläggas kontant vid tillträdet samt att i övrigt bestämmelserna i förenämnda förordning skola i tillämpliga delar gälla, ävensom beträffande lotten litt. R, att den inom lotten belägna samfälligheten förbehålles rätt till väg över lotten fram till vägen 71 b samt att nu utgående avgäld för en del av området skall från tillträdesdagen upphöra att utgå.

12:o.

Ösarp nr 3 i Hallands län.

Av kronoegendomen 1 mantal Ösarp nr 3 i Laholms socken av Hallands län är inägo- eller östra skiftet utarrenderat till den 14 mars 1940 mot ett årligt arrende av dels 28 hektoliter vete och 131 kilogram smör att lösas med penningar efter senast för länet fastställda pris enligt litt. A i markegångs-taxan dels därutöver 825 kronor. För arrendeåret 14 mars 1936—14 mars 1937 utgick arrendet med 1,510 kronor 67 öre.

Med anledning av den förestående arrendeledigheten har domänstyrelsen från vederbörande domänintendent och länets hushållningssällskaps egnahemsnämnd infortrat uplysningar angående egendomens lämplighet till upplåtelse i egnahemslägenheter eller åbolägenheter samt huruvida efterfrågan å dylika lägenheter funnes i orten. Egnahemsnämnden har ej inkommit med yttrande. Vidare har år 1937 hållits uppskattningsförrättning å egendomen. Av instrumentet över denna förrättning jämte övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av förste lantmätaren C. O. Fröman år 1907 över egendomen upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen i Laholms landsförsamling cirka 5 kilometer från Laholms stad, har en areal av 37.293 hektar, varav 35.761 hektar tomt och åker, 0.417 hektar äng, 0.065 hektar impediment samt 1.05 hektar torvmosselotter.

Av åbyggnaderna är boningshuset av god beskaffenhet; dock är köket synnerligen trångt och obekvämt, varjämte källare saknas. Brygghuset, sammanbyggt med boningshuset och inrymmande 2 skafferier, folkstuga, brygg-hus med bakugn och inmurad gryta, pigkammare samt vedbod och hönshus, är ytterst svagt. Ladugården är av god beskaffenhet, svinhuset av medelgod, logbyggnaden av knappast medelgod, östra logbyggnaden av medelgod samt gödselstaden av knappt medelgod beskaffenhet.

Taxeringsvärdet utgör 59,700 kronor.

Domänintendenten har anfört: Egendomen hade en mycket olämplig form men borde dock ej styckas utan bibehållas såsom en brukningsdel på grund av att byggnaderna vore tillräckliga och egendomens ekonomiska utnyttjande bäst kunde tillgodoses med nuvarande areal. Boningshuset behövde tillbyggas eller inredningen ändras, brygghuset med drängstuga och pigkammare nybyggas.

Uppskattningsnämnden har såsom förklaring till det enligt nämndens uppfattning för höga taxeringsvärdet anfört följande. Till hemmanet hörde före år 1930 ett laxfiske i Lagan. Detta hade emellertid då inlösts för 18,291 kronor 47 öre från de båda egendomarna Ösarp nr 3, östra och västra skiftena. Å östra skiftet torde i lösen hava belöpt halva beloppet eller 9,145 kronor 74 öre. Sannolikt hade vid den därefter följande fastighetstaxeringen förbisetts, att laxfisket blivit inlost, varigenom värdet av fisket ej kommit att fråndragas egendomens taxeringsvärde.

Nämnden har saluvärderat egendomen till 51,700 kronor, varav 17,900 kronor för åbyggnaderna, samt arrendevärderat densamma till 2,030 kronor. Saluvärderingen har skett under förutsättning att egendomen komme att försäljas i det skick, den kontraktsevenligt skulle avlämnas. Nämnden har anfört,

att, därest egendomen komme att ånyo utarrenderas, ett enfamiljshus och två ekonomibyggnader behövde uppföras, varjämte boningshuset måste tillbyggas, allt för en beräknad kostnad av 15,500 kronor. Byggnaderna borde uppföras snarast möjligt redan under innevarande arrendeperiod, då byggnaderna erfordrades för tryggande av gårdens behov av arbetskraft samt för skäligen förbättring av bostadshusets köksutrymmen.

Egendomens arrendator Hilding Jönsson har förklarat, att han ej hade något att erinra mot salu- och arrendevärderingen, samt att han, därest han antoges till köpare eller arrendator, avstode från ersättning för höstbruk m. m.

Med skrivelse den 5 november 1937 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört, att styrelsen ej ansåge anledning förefinnas att behålla egendomen i kronans ägo; för den skull tillstyrktes egendomens försäljning med hembuds rätt för arrendatorn Jönsson, som arrenderat egendomen sedan år 1921 och därunder, enligt vad styrelsen inhämtat från domänintendenten, väl hävdad egendomen. Med hänsyn till den erforderliga nybyggnaden borde egendomen försäljas med tillträdes rätt räknat från den 14 mars 1938. I försäljningen skulle ej ingå rätt till laxfiske i Lagaån, då vattenfallsstyrelsen jämlikt Kungl. Maj:ts dom den 30 maj 1927 inlöst egendomen tillkommande andel i detta fiske.

Jag har icke något att erinra mot bifall till domänstyrelsens förslag. Med *Departements-* hänsyn till den nu utgående arrendeavgäldens storlek synes riksdagens med- *chefen.* verkan vid försäljningen erforderlig. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:ts måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen 1 mantal Ösarp nr 3 i Laholms socken av Hallands län inägo- eller östra skiftet må försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. för en köpeskilling av 51,700 kronor med hembuds rätt enligt 9 § i förordningen för arrendatorn Hilding Jönsson samt under villkor i övrigt, att egendomen försäljes med tillträdes rätt räknat från den 14 mars 1938, då om egendomen gällande arrendekontrakt skall upphöra att gälla, att egendomen försäljes i fullgott skick, att endast kronoegendomen tillhöriga byggnader och anläggningar ingå i försäljningen, att, därest egendomen kommer att försäljas till Jönsson, varken denne eller kronan skall äga framställa ersättningsanspråk mot varandra på grund av arrendekontraktet med undantag för eventuellt oguldna arrendeavgälder eller skatter, att all rätt till laxfiske i Lagaån undantages vid försäljningen, samt att innehavare av över egendomen framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava ledningarna kvarstående och desamma nyttja utan rätt för köparen till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna, ävensom för skada, som förorsakas å kreatur.

13:o.

Kragenäs nr 1 i Göteborgs och Bohus län.

Kronoegendomen 1 mantal Kragenäs nr 1 i Tanums socken av Göteborgs och Bohus län är utarrenderad till den 14 mars 1939 mot årligt arrende av 780 kronor.

Med anledning av egendomens arrendeledighet har domänstyrelsen från vederbörande domänintendent och hushållningssällskaps egnahemsnämnd införskaffat upplysningar angående egendomens lämplighet till upplåtelse i egnahemslägenheter eller åbolägenheter samt huruvida efterfrågan å dylika lägenheter funnes i orten. Härjämte hava vederbörande jägmästare och överjägmästare avgivit yttranden i anledning av vad domänintendenten och egnahemsnämnden anfört. Av de sålunda inkomna yttrandena inhämtas följande.

Domänintendenten har tillstyrkt egendomens försäljning, då arrendatorn begärt att få förvärva egendomen.

Egnahemsnämnden har framhållit, att, då egendomen ej vore större än att den motsvarade ett vanligt bohuslänskt bondejordbruk, någon styckning ej borde ifrågakomma.

Jägmästaren har tillstyrkt egendomens försäljning under förutsättning att av den till kronopark avsatta delen av egendomen behövde tagas endast cirka 4 hektar produktiv skogsmark.

Överjägmästaren har instämt i jägmästarens yttrande samt framhållit dels kronoparken Kragenäs stora värde i oförminskat välarronderat skick, dels att byggnadsbeståndets å egendomen i stort sett goda beskaffenhet icke i och för sig påkallade egendomens avyttring.

I anslutning till de sålunda avgivna yttrandena har på domänstyrelsens föranstaltande uppskattningsförrättning hållits å egendomen den 26 oktober 1936. Av instrument över denna förrättning ävensom av övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren John Eijde åren 1915—1916 över egendomen upprättad karta, inhämtas bland annat följande.

Egendomen ligger 28 kilometer från Strömstad. Kragenäs järnvägsstation är belägen å ägorna. Arrendeområdet har en areal av 19,529 hektar, varav 14,621 hektar tomt och åker samt 4,908 hektar äng. Intill detta område ligger kronoparken Kragenäs, som har en areal av cirka 162 hektar, varav 82 hektar skogsmark, 65 hektar övrig utmark och 15 hektar inägor.

Egendomens byggnadsbestånd är i stort sett gott eller medelgott samt väl underhållet. Med hänsyn till gårdens åkerareal äro särskilt manbyggnaderna alldeles för stora och dyrbara.

Åkerjorden består till största delen av mull- och sandblandad lättlera på botten av lera och sand samt till en mindre del av myrjord. Den är av naturen till största delen av relativt god beskaffenhet.

Taxeringsvärdet å arrendegården utgör 35,800 kronor.

Uppskattningsnämnden har anfört följande. Egendomens byggnadsbestånd vore alldeles för stort och dyrbart i förhållande till gårdens areal. För en person, som enbart måste försörja sig på jordbruket, torde byggnadsbe-

ståndet i längden bliva alldeles för dyrbart i underhåll. Då egendomens nuvarande arrendator, majoren Emil Wockatz, begärt att få förvärva egendomens ägor med för avstyckningen nödig skogsmark, borde denna önskan enligt nämndens mening villfaras. Vidare borde innehavaren av den å egendomen belägna lägenheten Fridhem medgivas rätt att friköpa den av honom innehavda tomten. Lotterna hade saluvärderats på följande sätt.

1. Huvudgården, d. v. s. den del av egendomen, som vore belägen öster om linjen A—B—C—D—E å omförmälda karta, varvid gränsen skulle följa den nya landsvägen till Makesund på sträckan C—D. Lägenheten Fridhem inginge icke i försäljningslotten. Areal 35.19 hektar, varav 14.621 hektar tomt och åker, 4.908 hektar äng och 15.661 hektar avrösningsjord. Saluvärde 32,800 kronor, varav 7,500 kronor för avrösningsjord med växande skog. Revirförvaltningen hade värderat skogen och skogsmarken till 9,300 kronor. Då arrendatorn ansett detta pris alldeles för högt, hade han tillkallat två särskilda experter, vilka kommit till såväl var för sig olika som från revirförvaltarens förslag betydligt avvikande värden. Sälunda hade den ene kommit till ett värde av 3,000 kronor och den andre till 5,000 kronor. Därjämte hade tre tillfrågade hemmansägare ansett, att värdet av skogen icke kunde uppskattas till högre belopp än 3,000 kronor. En hel del av den skog, som inginge i försäljningslotten, utgjordes av ek, som åtminstone till en del — enligt nämndens mening — knappast kunde anses hava annat än skönhetsvärde, då det nämligen varken kunde vara förenligt med kronans eller en pietetsfull köparens intressen att avverka all ek. Nämnden vore därför av den meningen, att det högsta värde, som kunde åsättas skogen och skogsmarken, vore 7,500 kronor. Då Wockatz, som innehaft egendomen sedan år 1904, under sitt innehav skött egendomen mycket väl, hade nämnden tillstyrkt hembud för Wockatz enligt 9 § i 1929 års försäljningsförordning. Vid försäljningen borde 15 procent av egendomen tillhörande andel i saltsjön med tillhörande fiske tillerkännas lotten. Det av nämnden föreslagna priset hade Wockatz förklarat sig kunna godkänna. Lotten hade arrendevärderats till 1,000 kronor.

2. Lägenheten Fridhem. Areal 0.9 hektar. Saluvärde 300 kronor. Arrendevärde 15 kronor. Å denna lott hade arbetaren John Hjorth ett för stadigvarande bruk avsett boningshus. Lägenheten borde hembjudas Hjorth jämlikt 10 § försäljningsförordningen. Lotten borde vid försäljningen tillerkännas rätt till väg över huvudgårdslotten fram till allmänna vägen. Mot det föreslagna priset hade Hjorth ej haft något att erinra.

Värderingarna hade verkställts under förutsättning, att egendomen överlätes i det skick, vari densamma på grund av nu om egendomen gällande arrendekontrakt skulle av arrendatorn överlämnas.

Nämnden hade ej funnit skäl föreslå föreskrivande av särskilda försäljningsvillkor samt återköpsrätt. Skulle föreskrifter härom likväl anses böra meddelas, borde saluvärdet nedsättas med 15 procent.

Överjägmästaren har ej haft något att erinra mot försäljning av egendomen med föreslagen skogsmarkstilldelning. Dock borde lägenheten Fridhem ej försäljas för sig utan ingå i huvudgårdslotten. Överjägmästaren har förordat egendomens försäljning i en lott för ett saluvärde av 33,100 kronor.

Domänintendenten har i yttrande den 7 oktober 1937 meddelat, att Hjorth numera enligt kontrakt försålt sin stuga till Wockatz, varför Hjorth torde hava avstått från sitt önskemål att få inköpa det av honom innehavda området. Egendomen borde därför försäljas i en lott för ett saluvärde av 33,100 kronor.

Överlantmätaren har ej haft något att erinra mot de föreslagna försäljningarna.

Med skrivelse den 13 november 1937 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört följande.

Enligt förberörda avtal mellan Wockatz och Hjorth hade den senare förskilt den honom tillhöriga stugubyggnaden till Wockatz för ett pris av 750 kronor under förutsättning att Wockatz finge förvärva huvudgården och lägenheten Fridhem. Hjorth och hans hustru hade enligt avtalet tillförsäkrats rätt att under sin återstående livstid utan avgäld bebo stugubyggnaden och nyttja tomten jämte fri väg till denna.

Jämlikt mellan domänstyrelsen och statens järnvägar den 7 och den 23 augusti 1937 upprättat kontrakt hade styrelsen för framtiden medgivit statens järnvägar såsom ägare till mark, upplåten för Kragenäs bangård, dels att innehava och nyttja en å egendomen av statens järnvägar anlagd brunn, dels att nyttja en från nämnda brunn över egendomens mark anlagd vattenledning till Kragenäs järnvägsstation, dels rätt till vissa i kontraktet angivna förmåner. Enligt 5 § i kontraktet skulle statens järnvägar äga att till säkerhet för sina rättigheter enligt kontraktet erhålla detsamma intecknat i egendomen eller avstyckning därifrån, när egendomen eller del därav komme att av styrelsen försäljas.

Styrelsen hade ej något att erinra mot försäljning av egendomen. Med hänsyn till innehållet i avtalet mellan Wockatz och Hjorth torde egendomen böra försäljas i en lott till Wockatz. Det åsatta saluvärdet måste anses för lågt med hänsyn dels till möjligheten att använda egendomen för badanläggning dels till egendomens byggnadsbestånd. Kronan tillhöriga byggnader vore brandförsäkrade för tillhoppa 65,000 kronor. Styrelsen ville dock ej motsätta sig försäljning av egendomen för det åsatta saluvärdet om försäljningen förbundes med villkor om återköpsrätt, därest den användes för annat ändamål än jordbruksändamål. Återköpsrätten borde dock ej begränsas till viss tid utan gälla under obestämd tid. Fästes sådant villkor vid försäljningen, torde riksdagens medverkan till försäljningsbeslutet vara erforderlig.

Wockatz hade förklarat sig icke hava något att erinra mot att nämnda villkor om återköpsrätt föreskrevs, men hade hemställt att få inköpa egendomen med tillträdesrätt den 14 mars 1938. Styrelsen hade ej något att erinra häremot.

Vid försäljningen borde förbehåll göras om statens järnvägar enligt förberörda kontrakt tillförsäkrade rättigheter.

*Departements-
chefen.*

Jag tillstyrker på i ärendet anförda skäl ifrågavarande försäljning i enlighet med det förslag, domänstyrelsen framlagt, därvid förbehåll bör göras om återköpsrätt för kronan under obestämd tid. Vid en den 20 september 1937 avslutad avstyckningsförrättning har det till försäljning avsedda området befunnits innehålla en areal av 41 hektar.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen 1 mantal Kragenäs nr 1 i Tanums socken av Göteborgs och Bohus län förenämnda område om 41 hektar må försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. för en köpeskilling av 33,100 kronor med hembuds rätt enligt 9 § i förordningen för majoren Emil Wockatz under

förbehåll om återköpsrätt för kronan till salulotten under obestämd tid, därest egendomen skulle komma att användas för annat ändamål än jordbruksändamål, samt under villkor, att lotten må tillträdas räknat från den 14 mars 1938, då nu om egendomen gällande arrendekontrakt skall upphöra att gälla, att lotten försäljes i fullgott skick, att endast kronan tillhöriga byggnader och anläggningar ingå i försäljningen, att, därest lotten kommer att försäljas till Wockatz, varken denne eller kronan skall äga framställa ersättningsanspråk mot varandra på grund av arrendekontraktet med undantag för till äventyrs oguldna arrendeavgifter och skatter, att John Hjorth och hans hustru förbehållas rätt att under sin återstående livstid bebo och bruka lägenheten Fridhem samt till väg till densamma utan ersättning till ägaren av huvudgården, att statens järnvägar genom kontrakt mellan domänstyrelsen och statens järnvägar den 7 och den 23 augusti 1937 tillförsäkrade rättigheter skola respekteras av köparen, att dessa rättigheter må intecknas i lotten, samt att innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava ledningarna framdragna över lotten och desamma nyttja utan rätt för köpare till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna, ävensom för skada, som förorsakas å kreatur.

14:o.

Västen nr 3 Mellangård i Göteborgs och Bohus län.

Kronoegendomen 1 mantal Västen nr 3 Mellangård i Hjärtums socken av Göteborgs och Bohus län är utarrenderad för tiden 14 mars 1936—14 mars 1956 mot årligt arrende av dels 22 hektoliter vete och 121.5 kilogram smör att lösas med penningar efter senast för länet fastställda pris enligt litt. A i markegångstaxan, dels därutöver 562 kronor 50 öre.

I skrivelse till domänstyrelsen den 23 juni 1936 har egendomens dåvarande arrendator, Anders Svensson, meddelat, att han vore spekulant å egendomen, därest styrelsen skulle finna skäl försälja densamma. Svensson har därvid framhållit, att egendomens ladugårdsbyggnad vore så bristfällig, att densamma näppeligen torde kunna brukas under löpande arrendeperiod. Med anledning härav har på domänstyrelsens föranstaltande uppskattningsförrättning hållits å egendomen den 13 december 1936. Av instrument över denna förrättning jämte instrument över uppskattningsförrättning å egendomen den 11 juni 1934 ävensom övriga ärendet rörande handlingar, däribland en av t. f. distriktslantmätaren D. Götherström åren 1928—1929 upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 14 kilometer från Trollhättan, har en areal av 188.933 hektar, varav 34.841 hektar tomt och åker, 13.016 hektar äng och 141.076 hektar avrösningsjord. I arrendet ingår dock endast 36.197 hektar, varav 25.61 hektar tomt och åker samt 10.587 hektar äng.

Åbyggnaderna äro — med undantag av vagnboden, som är i gott skick — mycket svaga, men underhållna och ungefär tillräckliga för egendomens behov.

Åkerjorden är av medelgod beskaffenhet och utgöres av mer eller mindre mullblandad lättlera på botten av i huvudsak s. k. gullera.

Egendomen har andel i följande samfälligheter, nämligen

1) en för 4 mantal Västen gemensam lastageplats vid Göta älv, belägen å Västen Norrgårdens ägor,

2) en för 4 mantal Västen gemensam grusgrop, belägen inom egendomen,

3) ett för vägdistriktet uttaget grustag å egendomen, samt

4) en å egendomen vid Göta älv belägen brygga, gemensam för denna egendom samt Västen Över- och Nedergård jämte kronoparken Getlycke.

Telegrafkabeln Göteborg—Mellerud är framdragen över egendomen.

Taxeringsvärdet utgör 37,200 kronor.

Uppskattningsnämnden har ansett, att byggnadsbeståndet å egendomen vore relativt svagt och att kronan knappast kunde ha något intresse av att ha egendomen kvar i sin ägo. Nämnden har därför föreslagit, att egendomens inägor jämte den skogsmark, som vore belägen öster om allmänna landsvägen Vänersborg—Kungälv, tillika med den hagmark väster om samma väg, som begränsades av en å förenämnda karta med rödkrita angiven gränslinje (A—B—C—D), skulle försäljas som en lott med hembuds rätt jämlikt 9 § försäljningsförordningen för egendomens arrendator. Denna del av egendomen innehölle en areal av 45.922 hektar — varav 26.444 hektar tomt och åker, 10.585 hektar äng och 8.893 hektar avrösningsjord — samt hade saluvärderats till 27,000 kronor, varav 1,100 kronor för skogsmark med växande skog. Egendomen hade sedan 1903 arrenderats av Anders Svensson, som väl skött densamma. Med hänsyn till att arrendatorn ägde veranda och kökskivist jämte ett rum i boningshusets andra våning borde lottens saluvärde vid försäljning till honom nedsättas med 300 kronor till 26,700 kronor. Vid lottens försäljning borde förbehåll göras om skyldighet för köparen att respektera mellan domänstyrelsen och vattenfallsstyrelsen träffat avtal angående den ersättning, som skulle utgå för vid Väners reglering egendomen förorsakad skada. Vidare borde innehavaren av å salulotten befintliga lägenheten Backen och dennes hustru, därest han vore gift, tillerkännas rätt att under sin återstående livstid innehava det till lägenheten nu brukade tomtområdet mot erläggande till ägaren av 10 kronor per år. Slutligen borde förbehåll göras om rätt för arrendatorn å kronoegendomen Västen Nedergård att intill den 14 mars 1939 innehava den till denna egendom nu brukade ägofiguren nr 34 å förberörda karta. Värderingen vore verkställd under förutsättning, att egendomen överlättes i det skick, vari densamma på grund av nu om egendomen gällande arrendekontrakt skulle av arrendatorn avlämnas. Nämnden hade ej funnit skäl föreslå föreskrivande av särskilda försäljningsvillkor samt återköpsrätt. Skulle föreskrift härom likväl anses böra meddelas, borde saluvärdet nedsättas med 15 procent.

Överlantmästaren har meddelat, att mot avstyckning av den föreslagna salulotten icke syntes vara något att anmärka.

Överjägmästaren har ej haft något att erinra mot försäljningen under förutsättning, att skogsstaten i § 9 av gällande arrendekontrakt tillerkända lägenheter, torp och upplagsplatser, möjligen med undantag av ägofigur nr 6 b, undantoges från försäljningen.

Domänintendenten har slutligen meddelat, att arrendatorn Svenssons son, *Anders Urban Svensson*, som enligt domänstyrelsens resolution den 13 april 1937 övertagit arrendet, förklarar sig önska inköpa egendomen. Domänintendenten har jämväl tillstyrkt, att Anders Urban Svensson tillerkändes hembuds rätt vid egendomens försäljning.

Med skrivelse den 30 juli 1937 har domänstyrelsen underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört, att styrelsen ej hade något att erinra mot egendomens försäljning eller mot det föreslagna saluvärdet. Detsamma borde dock fastställas till 26,700 kronor och egendomen försäljas med endast kronoegendomen tillhöriga byggnader och anläggningar. Innan försäljningen komme till stånd, borde dock avstyckning verkställas. Med hänsyn till arrendebeloppets storlek vore riksdagens medverkan till försäljningen erforderlig.

Jag har icke något att erinra mot domänstyrelsens förslag och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *Departements-
chefen.*

att av kronoegendomen 1 mantal Västen nr 3 Mellangård i Hjärtums socken av Göteborgs och Bohus län den del, som är belägen öster om allmänna landsvägen Vänersborg—Kungälv, tillika med den hagmark, väster om samma väg, som begränsas av linjen A—B—C—D å en av t. f. distriktslantmätaren D. Götherström åren 1928—1929 upprättad karta, och vilken del av egendomen innehåller en areal av 45.922 hektar, må — sedan vederbörlig avstyckning verkställts — försäljas för en köpeskilling av 26,700 kronor enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med hembuds rätt enligt 9 § i förordningen för Anders Urban Svensson under villkor, att lotten försäljes med tillträdes rätt räknat från den 14 mars 1938, då om egendomen gällande arrendekontrakt skall upphöra att gälla, att lotten försäljes i fullgott skick, att köparen är skyldig tåla de jämkningar beträffande areal och gränser, som må komma att bestämmas vid blivande förrättning för avstyckning av salulotten, att endast kronan tillhöriga byggnader och anläggningar ingå i försäljningen, att, därest lotten kommer att försäljas till Svensson, varken denne eller kronan skall äga framställa ersättningsanspråk mot varandra på grund av arrendekontraktet rörande egendomen med undantag för eventuellt oguldna arrendeavgifter och skatter, att för eventuella skador, som kunna åsamkas lotten genom Vänerens reglering, ersättning skall utgå efter fulla värdet av skadorna, vilka skola bestämmas enligt de grunder, som av domstol fastställts eller bliva fastställda för skador av enahanda beskaffenhet å andra än domänfonden tillhöriga fastigheter, dock utan förhöjning av skadeståndsbeloppet med 50 procent enligt 9

kapitlet 48 § vattenlagen, att innehavaren av lägenheten Bac-ken och, därest han är gift, hans hustru skola äga att under sin återstående livstid innehava det till lägenheten nu brukade tomtområdet mot erläggande av 10 kronor årligen, att arrendatorn av kronoegendomen Västen nr 1 Nedergård förbehålles rätt att till den 14 mars 1939 avgiftsfritt innehava till denna egendom nu brukad mark (ägofiguren nr 34 å förenämnda karta) av ifrågavarande egendom, att i köpet ej ingå ägofigurerna n:ris 6b och 84—88 å kartan, vilka områden användas till upplagsplatser för skogsstaten, samt att innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar och telegrafledningar förbehålles rätt att hava ledningarna kvarstående och desamma nyttja utan rätt för köparen till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur.

15:o.

Kronoparken Hene i Skaraborgs län.

I till Kungl. Maj:t ställda ansökningar den 10 och 19 maj 1935 har Skövde stad anhållit att av kronoparken Hene i Norra Kyrktorps socken av Skaraborgs län få inköpa två i ansökningarna närmare angivna områden för utökning av stadens pumpstation vid Kroksjön m. m. Med anledning härav har på domänstyrelsens föranstaltande uppskattningsförrättning hållits i vederbörlig ordning år 1937.

Av ärendet tillhörande handlingar, däribland vid förättningen fört protokoll och två av distriktslantmätaren E. O. Janson år 1936 upprättade kartor jämte avstyckningshandlingar, inhämtas bland annat följande.

Ifrågavarande områden, vilka numera avstyckats, hava i jordregistret be-tecknats Hene Bredegården 4^a och Hene Prästegården 2^a. De äro belägna 6 kilometer från Skövde. Hene Bredegården angränsar och Hene Prästegården är belägen 0.5 kilometer från allmän landsväg. Områdena äro obebyggda. Hene Bredegården omfattar 1.255 hektar och Hene Prästegården 0.763 hektar, allt skogsmark. Totala virkesförrådet har uppskattats till 363 kubikmeter. Områdena beröras ej av något arrendeavtal.

Uppskattningsnämnden har tillstyrkt försäljning av områdena till Skövde stad samt uppskattat saluvärdet för områdena till 5,850 kronor, därav 4,150 kronor för växande skog.

Skövde stad har förklarat sig villig inköpa områdena till föreslaget pris.

Vederbörande *jägmästare* och *överjägmästare* hava tillstyrkt försäljningen.

Med skrivelse den 7 januari 1938 har *domänstyrelsen* överlämnat ärendet till Kungl. Maj:t samt därvid anfört, att styrelsen icke hade något att er-

Kungl. Maj:ts proposition nr 135.

inra mot uppskattningsnämndens förslag. Försäljningen torde ej kunna avgöras utan riksdagens medverkan.

Med biträdande av uppskattningsnämndens av domänstyrelsen förordade försäljningsförslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *Departements-
chefen.*

att de i kronoparken Hene i Norra Kyrktorps socken av Skaraborgs län ingående fastigheterna Hene Bredegården 4⁴ och Hene Prästegården 2⁵ må såsom en lott försäljas till Skövde stad för en köpeskilling av 5,850 kronor, att kontant erläggas vid köpekontraktets underskrivande, då områdena även tillträdas, och under villkor i övrigt, att områdena överlåtas i det skick, vari de vid tillträdet befinnas, samt att i tillämpliga delar skola gälla bestämmelserna i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m.

16:o.

Folkavi nr 2 i Örebro län.

Kronoegendomen 1 mantal Folkavi nr 2 i Kräcklinge socken av Örebro län är enligt av domänstyrelsen den 14 januari 1928 utfärdat kontrakt utarrenderad för tiden den 14 mars 1928—den 14 mars 1938 till Gottfrid Daniel Gustafson mot en årlig arrendeavgäld av 1,200 kronor. Från arrendet undantogs därvid bland annat ett område om 4.418 hektar, om vars försäljning Kungl. Maj:t med riksdagen den 27 juni 1927 (prop. nr 215, p. 35; rskr. nr 327, sid. 11) förordnat. Området har emellertid icke kunnat säljas och är för närvarande till den 14 mars 1938 utarrenderat till Gustafson mot en årlig avgäld av 130 kronor.

År 1935 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning i vederbörlig ordning. Av det över förrättningen upprättade protokollet jämte övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av förste lantmätaren Ernst Fjellman år 1905 över egendomen upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är förlagd i två skiften samt belägen 18 kilometer från Örebro stad och 10 kilometer från Fjugesta järnvägsstation, har en areal av 35.668 hektar, varav 32.014 hektar tomt och åker, 2.796 hektar äng samt 0.858 hektar vägar, diken och impediment.

Åkerjorden består av dels godartad lerjord, dels sandmylla, dels ock ängsjord. Å egendomen finnas inga torp eller lägenheter. Kronans byggnader å egendomen äro i huvudsak goda. Egendomen har del i Hardemo häradsallmänning. Taxeringsvärdet å egendomen utgör 29,300 kronor. Egendomen besväras av lån ur odlingslånefonden med en sammanlagd annuitet av 178 kronor 6 öre.

Uppskattningsnämnden har framhållit, att bostäder för gifta arbetare saknades å egendomen, varjämte befintlig drängstuga, som tillhörde arrendatorn, kunde betecknas såsom underhaltig. Uppförande av en arbetarbostad för två familjer och ett nytt magasin, som också syntes erforderligt, medförde enligt nämndens mening en kostnad, ej understigande cirka 9,000 kronor. Arrendatorn önskade dessutom ny mangårdsbyggnad, vars utförande nämnden dock icke ansett sig kunna förorda. Nämnden har föreslagit, att egendomen försåldes med hembuds rätt för arrendatorn, därvid omförmälda område om 4.418 hektar borde ingå i försäljningen, eller att egendomen överlämnades till förvaltning av statens jordnämnd.

Nämnden har saluvärderat egendomen till 33,800 kronor, varav 200 kronor för skog å rot och 1,000 kronor för egendomens andel i Hardemo häradsallmanning. Därjämte har nämnden åsatt egendomen ett arrendevärde av 1,350 kronor. Saluvärderingen har verkställts under förutsättning att egendomen överlåtes i befintligt skick, så att avträdessyn ej behövde hållas. Nämnden har icke funnit skäl att föreslå särskilda villkor angående salulottens användning eller om återköpsrätt. Skulle likväl föreskrifter därutinnan anses böra ifrågakomma, borde saluvärdet nedsättas med minst 10 procent.

Gustafson har förklarar sig vilja köpa egendomen för 31,000 kronor, under villkor att avträdessyn ej hölles å egendomen.

Statens jordnämnd har meddelat, att nämnden efter besiktning av egendomen beslutat att icke förorda överförande till arrendeegnehemsfonden av egendomen eller delar därav.

Domänintendenten har sedermera i skrivelse den 10 november 1937 anfört, att övriga medlemmar av uppskattningsnämnden, med vilka han rådgjort, i likhet med domänintendenten ansåge, att det av *Gustafson* avgivna anbudet visserligen vore något lågt; då *Gustafson* och hans fader genom ihärdigt arbete väsentligt ökat egendomens åkerareal och förbättrat dess byggnader, förordades likväl samma anbud till antagande, helst som detsamma med 1,800 kronor överstege egendomens taxeringsvärde.

Med skrivelse den 16 november 1937 har *domänstyrelsen* överlämnat ärendet till Kungl. Maj:t och därvid anfört, att styrelsen icke hade något att erinra mot att egendomen försåldes till *Gustafson* för det av denne erbjudna priset, 31,000 kronor. Då arrendeavgälden för egendomen överstege 1,000 kronor, borde ärendet underställas riksdagens prövning.

*Departementets-
chefen.* Då jag ej har något att erinra mot domänstyrelsens försäljningsförslag, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen 1 mantal Folkavi nr 2 i Kräcklinge socken av Örebro län må för en köpeskilling av 31,000 kronor försäljas till arrendatorn Gottfrid Daniel Gustafson, under villkor i övrigt att egendomen försäljes i befintligt skick med tillträdesrätt för köpare räknat från den 14 mars 1938, att i försäljningen ingå allenast kronan tillhöriga hus och anläggningar, att köparen ansvarar för efter tillträdesdagen belöpande annuiteter å egendomen åvilande odlingslån, att innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava ledningarna kvarstående å egen-

domen samt nyttja desamma utan rätt för köparen till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur, att varken kronan eller köparen efter tillträdesdagen skall äga framställa ersättningsanspråk mot varandra på grund av om egendomen gällande arrendeavtal, med undantag dock för till äventyrs oguldna arrendeavgälder och skatter för egendomen, att köpeskillingen gäldas på sätt i 21 § och 22 § A förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. omförmäles *samt att* i övrigt bestämmelserna i sagda förordning skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

17:o.

Kronoparken Bjurfors i Kopparbergs och Västmanlands län.

Sedan fråga uppstått om försäljning av egendomen Olovsfors gård under kronoparken Bjurfors i Grytnäs socken av Kopparbergs län och Norbergs socken av Västmanlands län, har på domänstyrelsens föranstaltande uppskattningsförrättning hållits i vederbörlig ordning.

Av ärendet tillhörande handlingar, däribland vid förrättningen fört protokoll och två av distriktslantmätarna E. V. Hising och K. D. Myrbeck åren 1934—1936 respektive 1932—1934 upprättade kartor jämte avstyckningshandlingar, inhämtas i huvudsak följande.

Salulotten, som numera avstyckats, utgöres av två fastigheter, vilka i jordregistret betecknats Hoffmansbenning 1² och Rabbatsbenning 4². Nämda fastigheter omfatta i huvudsak i arrendelotten Olovsfors gård ingående inägojord jämte vid avstyckningsförrättningarna tillagd avrösningsjord ävensom lägenheten Hörnet, vilken ansetts erforderlig för gårdens behov.

Egendomen bildar ett sammanhängande område, som är beläget 10 kilometer från Avesta stad, 5 kilometer från Andersbennings järnvägsstation och 3 kilometer från allmän väg. Utfartsväg finnes.

Arealen omfattar 110,6670 hektar, varav omkring 49.55 hektar åker, 1.78 hektar tomt och park, 4.92 hektar äng, 49.21 hektar skogsmark och 5.21 hektar impediment.

Å egendomen befintliga byggnader tillhöra kronan. De äro i stort sett i medelgott skick och för egendomens behov tillräckliga. Å lägenheten Hörnet finnes bostadshus, som inretts till två lägenheter om vardera rum och kök jämte vindskammare.

Åkerjorden är av medelgod och ängen av svag beskaffenhet. Hävden är god. Virkesförrådet har uppskattats till 4,175 kubikmeter. Egendomen är för tiden till den 14 mars 1938 utarrenderad till Carl Johnsson mot en årlig avgift av 1,027 kronor. Johnsson har brukat lägenheten sedan år 1936. Den har städse skötts väl. Två rum och kök i boningshuset å lägenheten Hörnet äro för tiden till den 1 april 1938 för ett år i sänder med en uppsägningstid

av en månad uthyrda till apteraren Gustaf Eriksson mot en årlig hyra av 60 kronor. Den andra bostadslägenheten disponeras av kronan för tillfällig inkvartering av huggare och körare.

Uppskattningsnämnden har saluvärderat egendomen till 47,500 kronor, varav 1,002 kronor 15 öre utgöra av kronan förskotterad avstyckningskostnad och 22,500 kronor belöpa å skogsmark och skog. Arrendevärdet har beräknats till 1,027 kronor. Nämnden har föreslagit, att egendomen utbjudes till salu under hand enligt 15 § i 1929 års försäljningsförfordning med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1938. Anledning föreläge icke att vid försäljningen föreskriva särskilda villkor angående egendomens användning samt återköpsrätt. Skulle likväl föreskrifter härutinnan anses böra ifrågakomma, borde saluvärdet minskas med 10 procent. Uppskattningsnämnden har därjämte föreslagit vissa villkor beträffande över egendomen framdragna elektriska ledningar och å egendomen befintliga upphuggna virkesprodukter, vilka äro avsedda att ej ingå i försäljningen.

Jägmästaren har ansett, att med försäljning av egendomen borde tills vidare anstå. Han har därjämte föreslagit, att lägenheten Hörnet, som enligt hans mening icke vore erforderlig för gårdens behov, borde — därest densamma skulle ingå i en eventuell försäljning — åsättas särskilt värde med 4,000 kronor. Alternativt har han föreslagit, att boningshuset å lägenheten borde undantagas från försäljningen och kronan förbehållas rätt att hava detsamma kvarstående under en tid av högst 50 år med rätt för kronan att under denna tid disponera till lägenheten hörande potatisland.

Överjägmästaren har ej haft något att erinra mot att egendomen försäljes. Enligt hans mening borde lägenheten Hörnet antingen överlåtas till en blivande köpare mot en ersättning av 4,000 kronor och med fri förfoganderätt eller ock ingå i försäljningen utan förhöjning av köpeskillingen för egendomen men med rätt för kronan att förfoga över lägenheten med potatisland under högst 30 år.

Med skrivelse den 11 januari 1938 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anført, att styrelsen icke hade annat att erinra mot uppskattningsnämndens förslag än att saluvärdet borde nedsättas till 45,000 kronor, att egendomen borde utbjudas å auktion, att tillträdesdagen borde bestämmas till den 14 mars 1939, intill vilken dag arrendekontraktet utsträckts att gälla, samt att förbehåll borde göras om rätt för kronan att under en tid av två år disponera lägenheten Hörnet.

Departements-
chefen.

Jag biträder domänstyrelsens försäljningsförslag. På grund av egendomens arrendevärde synes riksdagens medverkan vid försäljningen erforderlig. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att den å kronoparken Bjurfors belägna egendomen Olovsfors gård, omfattande fastigheterna Hoffmansbenning 1² i Grytnäs socken av Kopparbergs län och Rabbatsbenning 4² i Norbergs socken av Västmanlands län, må med ett saluvärde av 45,000 kronor, därav 1,002 kronor 15 öre utgörande förskotterad avstyckningskostnad, utbjudas till salu å offentlig auktion enligt 15 § i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1939;

skolande vid försäljningen i övrigt iakttagas, att egendomen överlåtes i det skick, vari den vid tillträdet befinnes, att i köpet ingå endast kronan tillhöriga, å egendomen befintliga byggnader och anläggningar, att i köpet ej ingå å egendomen vid tillträdesdagen befintliga upphuggna virkesprodukter, att sagda virkesprodukter må avgiftsfritt kvarvara å egendomen till den 1 juli 1939, intill vilken dag ägaren av virkesprodukterna äger avgiftsfritt disponera erforderliga uppslagsplatser och utfartsvägar, att kronan förbehålles rätt att under en tid av två år från tillträdesdagen avgiftsfritt disponera lägenheten Hörnet med tillhörande potatisland jämte erforderligt tomtområde och utfartsväg, samt att köparen är skyldig tåla skada och intrång, som förorsakas egendomen genom över densamma framdragna elektriska ledningar, vilka tillhöra kronan (telegrafverket) och Grytnäs-Hedemora Elektriska Distributionsförening u. p. a.

18:o.

Kronoparken Skinnskatteberg i Västmanlands län.

Sedan fråga uppstått om försäljning av vissa områden under kronoparken Skinnskatteberg i Skinnskattebergs socken av Västmanlands län, har på domänstyrelsens föranstaltande uppskattningsförrättning hållits i vederbörlig ordning år 1935 och 1937.

Av ärendet tillhörande handlingar, däribland vid förrättningen fört protokoll och två av extra lantmätaren Ture Löfgren år 1935 upprättade kartor jämte avstyckningshandlingar, inhämtas i huvudsak följande.

De till försäljning ifrågasatta lägenheterna bilda två lotter, belägna invid allmän väg 55 kilometer från Köping och 7 kilometer från Dagarns järnvägsstation. Den ena lotten utgöres av fastigheterna Fagersta 2² och Främshyttan 1² (Fagersta gård), medan den andra lotten bildar fastigheten Främshyttan 1⁴ (Harnäs skola).

Lotten Fagersta 2² och Främshyttan 1² (Fagersta).

Arealen omfattar 100.622 hektar, varav omkring 44.23 hektar åker, 5.43 hektar äng, 48.02 hektar skogsmark samt 1.07 hektar servitutbelagd åker och 1.87 hektar impediment och servitutbelagd skogsmark.

Salulotten består av huvudgård och ett torp, benämnt Jerån. Å salulotten befintliga byggnader, vilka samtliga äro belägna å den del av lotten, som utgöres av fastigheten Fagersta 1², tillhöra kronan. De äro i stort sett i medelgott skick och för lottens behov tillräckliga med undantag av mangårdsbyggnaden, som är dålig och otillräcklig.

Åkerjorden är av knappt medelgod och ängen av medelgod beskaffenhet. Den del av åkerjorden, som ligger inom fastigheten Främshyttan 1² (12.87 hektar), är dock flerstädes av svag beskaffenhet och kan lämpligen nyttjas till bete. Hävden är god. Virkesförrådet har uppskattats till 2,109 kubikmeter.

Egendomen Fagersta, omfattande i stort sett det inägområde, som bildar förevarande fastigheter, är för tiden till den 14 mars 1938 utarrenderad till Axel Andersson mot en årlig avgift av 1,300 kronor. Andersson har brukat egendomen sedan år 1925. Han har under arrendetiden cementerat golvet i ladugården. I torpet Jerån har genom hyreskontrakt den 21 januari 1937 från den 1 november 1936 tillsvidare med en månads uppsägningstid uthyrt ett kök till vardera av Arvid Lindgren och August Lundgren. I torpet disponerar vidare understödtagaren Klara Lovisa Andersson ett rum.

Lotten Främshyttan 1⁴ (Harnäs skola).

Arealen omfattar 0.744 hektar, varav omkring 0.52 hektar tomt och åker, 0.14 hektar äng och 0.08 hektar skogsmark.

Av lotten disponerar Skinnskattebergs kommun enligt kontrakt den 29 november 1934 mellan domänstyrelsen samt Skinnskattebergs Bruks Aktiebolag och Aktiebolaget Skinnskattebergs Såg- och lådfabrik avgiftsfritt ett omkring 0.33 hektar stort område, å vilket finnas uppförda kommunen tillhöriga skolhus och lärarebostad.

Uppskattningsnämnden har beräknat saluvärdet å förstnämnda lott till 27,000 kronor, varav 1,150 kronor 99 öre utgöra av domänverket förskotterad avstyckningskostnad och 8,700 kronor belöpa å skogsmark och skog. Arrendevärdet har beräknats till 1,400 kronor. Saluvärdet å den andra lotten har uppskattats till 430 kronor, varav 60 kronor förskotterad avstyckningskostnad. Arrendevärdet har beräknats till 40 kronor.

Nämnden har föreslagit, att lotterna skola försäljas, lotten Fagersta 2² och Främshyttan 1² (Fagersta) enligt 1929 års försäljningsförfordning med hembuds rätt jämlikt 9 § i förordningen för arrendatorn Andersson, som skött egendomen väl, samt lotten Främshyttan 1⁴ (Harnäs skola) med stöd av det bemyndigande, riksdagen lämnat Kungl. Maj:t enligt skrivelsen nr 76/1932, till Skinnskattebergs kommun. Anledning föreläge icke att vid försäljningarna föreskriva särskilda villkor angående lotternas användning samt återköpsrätt. Skulle likväl föreskrifter härutinnan anses böra ifrågakomma, borde saluvärderna minska med 10 procent. Uppskattningsnämnden har därjämte föreslagit vissa villkor i övrigt att gälla för försäljningarna.

Arrendatorn Andersson har förklarat sig villig inköpa lotten Fagersta 2² och Främshyttan 1² för ett pris av 26,000 kronor.

Skinnskattebergs kommunalfullmäktige ha anslagit ett belopp av 430 kronor för inköp av lotten Främshyttan 1⁴.

Vederbörande *jägmästare* och *överjägmästare* ha tillstyrkt försäljningarna samt att saluvärdet för lotten Fagersta 2² och Främshyttan 1² nedsättes till 26,000 kronor. Jämväl *uppskattningsnämndens ordförande* har tillstyrkt försäljning av lotten till 26,000 kronor.

Med skrivelse den 16 december 1937 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt därvid anför, att styrelsen icke hade annat att erinra mot uppskattningsnämndens förslag än att saluvärdet för lotten Fagersta 2² och Främshyttan 1² borde nedsättas till 26,000 kronor. Frågan om försäljning av förenämnda lott kunde ej avgöras utan riksdagens medverkan. Ärendet syntes i sin helhet böra underställas riksdagens prövning.

*Departements-
chefen.* Jag har icke något att erinra mot domänstyrelsens förslag och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoparken Skinnskatteberg i Skinnskattebergs socken av Västmanlands län följande lotter må, med tillträdesrätt för köpare räknat från den 14 mars 1938, försäljas, nämligen *dels* enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. lotten Fagersta 2² och Främshyttan 1² (Fagersta) med ett saluvärde av 26,000 kronor, därav 1,150 kronor 99 öre utgöra förskotterad avstyckningskostnad, med hembuds-rätt jämlikt 9 § i förordningen för arrendatorn Axel Andersson; skolande, därest Andersson begagnar sig av hembuds-rätten, varken kronan eller Andersson äga framställa fordringsanspråk gent emot varandra på grund av det rörande egendomen Fagersta nu gällande arrendeavtalet, med undantag dock för tilläventyrs oguldna arrendeavgifter och skatter för egendomen, *dels ock* lotten Främshyttan 1⁴ (Harnäs skola) till Skinnskattebergs kommun för en köpeskilling av 430 kronor, därav 60 kronor utgöra förskotterad avstyckningskostnad, att kontant erläggas vid köpekontraktets underskrivande;

skolande vid försäljningarna i övrigt iakttagas, *beträffande båda lotterna*, att lotterna överlätas i det skick, vari de vid tillträdet befinnas, *samt att* vederbörande köpare äro skyldiga att respektera den inteckning, som beviljats den 12 februari 1920, § 63, i Fagersta 1¹ m. fl. fastigheter till förmån för Riddarhytte Aktiebolag för dämmningsrätt i sjön Storsjön enligt kontrakt den 26 september 1919 med Skinnskattebergs Bruks Aktiebolag, *beträffande lotten Fagersta 2² och Främshyttan 1²*, att i köpet endast ingå kronan tillhöriga, å lotten befintliga byggnader och anläggningar, *att* änkan Klara Lovisa Andersson äger rätt att intill sin död avgiftsfritt disponera sin nuvarande lägenhet om ett rum jämte del i ved- och matbod samt källare i torpet Jerån ävensom nyttja ett mindre potatisland därstädes, *att* köparen är skyldig tåla skada och intrång, som förorsakas lotten genom över densamma framdragna, kronan (domänverket och telegrafverket) tillhöriga elektriska ledningar, *att* i köpet ej ingår jordägarandelen till de inom lotten befintliga under brytning varande, försvarade och inmutade gruvor, vilka enligt kontrakt den 29 november 1934 förbehållits Skinnskattebergs Bruks Aktiebolag och Aktiebolaget Skinnskattebergs Såg- och Lådfabrik, *samt att* växande skog å till förmån för stamfastigheten Fagersta 2¹ servitutbelagda områden tillfaller köparen, som dock är skyldig att på anmodan av stamfastighetens ägare nedhugga och bortforsla nämnda skog, ävensom *beträffande lot-*

Kungl. Maj:ts proposition nr 135.

ten Främshyttan 1⁴, att köparen är skyldig svara för uppförande och underhåll av hägnad omkring lotten, att i köpet ej ingår å lotten befintliga enskilda tillhöriga byggnader och anläggningar, samt att i tillämpliga delar skola gälla bestämmelserna i förenämnda förordning den 6 juni 1929.

Statsrådets övriga ledamöter instämma i vad departementschefen hemställt i de under 1:0—18:0 här ovan antecknade ärenden.

Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämnar bifall till vad departementschefen hemställt samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

P. Gullstrand.